

Усім — про все

СВІТ

http://svit11.wordpress.com

НАЙЦІКАВІША
ГАЗЕТА
ДЛЯ КОЖНОГО
З ВАС
Чернігівщина.
Україна. Світ

-інфо

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСНА ГАЗЕТА

Виходить з лютого 2012 року

№241 20 квітня 2023 року

Ціна 8 гривень

Гаряча весна

Газета продовжує хроніку війни, що її друкує всі останні місяці.

6 квітня

Україна та Польща підписали меморандум щодо залучення польського бізнесу у відновлення України. Україна вже обговорює з польською стороною фінансування на відновлення кількох об'єктів житлової та соціальної інфраструктури на Харківщині.

Меморандумом передбачено, що польська сторона надаватиме Україні інформацію про польський бізнес, зацікавлений в участі у відбудові. Зі свого боку, Україна регулярно надаватиме польським партнерам інформацію про існуючі проєкти та можливості інвестицій.

7 квітня

Україна відновлює експорт електроенергії. Міністр енергетики України повідомив наступне.

«Українська енергосистема вже майже два місяці працює без обмежень споживачів, із запасом потужності. Цього результату ми досягли завдяки титанічній роботі енергетиків, наших міжнародних партнерів, які допомагали у відновленні системи. Наступний крок – відкриття експорту електроенергії». У Міненерго нагадали, що Україна експортувала електроенергію до Молдови та країн ЄС із червня до 11 жовтня минулого року – за цей період було реалізовано 2,6 млрд кіловат/годин. Після початку російських ракетних атак по енергоінфраструктурі експорт припинили.

10 квітня

Україна з початку маркетингового року (з липня 2022 року) експортувала 38,8 мільйона тонн зернових та зернобобових. Зокрема, з липня по 10 квітня було експортовано 22,85 млн тонн кукурудзи, 13,3 мільйона тонн пшениці, 2,3 млн тонн ячменю, 17,7 тис тонн жита.

Для порівняння: з липня 2021 року по 15 квітня 2022 року за кордон було експортовано 45,2 млн тонн зернових та зернобобових.

Україна повернула з російськорого понону ще 100 своїх захисників. Це військові, моряки, прикордонники, нацгвардійці. Серед них є оборонці Маріуполя, «Азовсталі», Гостомеля. Деякі люди отримали серйозні поранення, мають захворювання.

11 квітня

Ахметов подає в суд на РФ за захоплені активи, зокрема «Донбас Арену». Наш найбагатший бізнесмен Рінат Ахметов ініціює арбітраж проти РФ, в якому вимагатиме від агресора компенсувати всі збитки, яких йому завдали протягом

2014 – 2017 років внаслідок втручання у діяльність чи експропріацію активів та інвестицій терористичними групами, так званими «ДНР» та «ЛНР», під керівництвом або контролем росії. До таких активів входять десятки підприємств видобувного, металургійного, енергетичного секторів, нерухомість, зокрема – «Єнакіївський металургійний завод», «ДТЕК Ровенькиантрацит», «ДТЕК Свердловвантрацит», навчально-тренувальна база «Кірша» та стадіон «Донбас Арена», в будівництво яких було інвестовано понад 400 млн дол.

«Росія має понести покарання за свої злочини проти України та українців, відлік яких ведеться з 2014 року. Тому я подаю позов на повне відшкодування країною-агресором усіх заподіяних нам з 2014 року збитків на незаконно окупованих територіях Донецької та Луганської областей. ... Відшкодовані кошти я вкладатиму у відновлення та будівництво нових підприємств, створення робочих місць та зростання економіки України», заявив Ахметов.

В областях забороняють Московську церкву. Волинська обласна рада на сесії 11 квітня заборонила діяльність УПЦ Московського патріархату в області. Також рада рекомендувала Волинській ОВА розірвати договір оренди на комплекс споруд з релігійною організацією «Святогорський Успенський Зимненський Ставропігальний жіночий монастир Волинської області» й відповідні договори з іншими релігійними громадами УПЦ МП, що користуються храмами, які є пам'ятками архітектури.

Аналогічне рішення 10 квітня ухвалила Рівненська обласна рада.

У Херсоні з 11 квітня зробили безкоштовним проїзд на тролейбусних маршрутах. Безкоштовно можуть їздити всі, не тільки мешканці міста, а й військові та переселенці. Для проїзду не треба надавати жодні документи. 10 квітня в обласному центрі запустили 20 тролейбусів на 3 маршрутах.

12 квітня

У «Гвардії наступу» з'явиться нова, дев'ята бригада – «Хартія». МВС уже отримало десятки тисяч заяв від добровольців, які готові долучитися до «Гвардії наступу». Це військові підрозділи, які готують для звільнення наших територій від окупантів. Ця бригада буде дев'ятою у складі «Гвардії наступу» та сьомою бригадою в Національній гвардії України. Нова бригада формуватиметься на основі добровольчого підрозділу «Хартія», який виник на початку повномасштабного вторгнення РФ. Добровольці «Хар-

тії» обороняли Харківщину та одними з перших вийшли на кордон з Російською Федерацією під час контрнаступу ЗСУ. Бійці мають досвід бойових дій.

Російські загарбники з тимчасово окупованих Донецької та Луганської областей вивезли понад 100 тисяч українських дітей. Їх депортували під приводом нібито «лікування». Про це повідомив Центр національного спротиву. «Окупанти продовжують примусово «медогляди» для дітей на тимчасово окупованих територіях, аби мати підставу для депортації українців. Після огляду переважній більшості дітей приписують «лікування» у РФ, від якого батьки не можуть відмовитись, адже тоді їм погрожують відібрати батьківські права». Лише з початку року на Донеччині так званий огляд пройшли 75 тисяч дітей і 39 тисяч з них в результаті вивезли в Росію. На Луганщині нібито «оглянули» 94 тисячі дітей, з яких у 66 тисяч «виявили патологію», після чого вивезли.

14 квітня

Україна розглядає як військовий, так і дипломатичний шлях деокупації Криму, а також не виключає змішаного варіанту. Про це заявила перша заступниця міністра закордонних справ України Еміне Джапарова. Вона назвала головною перемогою України в питанні Криму те, що «світ визнав, що Крим є інтегральною та невід'ємною частиною України».

12 – 13 квітня у столиці Румунії Бухаресті відбулася перша Чорноморська безпекова конференція, яка завершила створення архітектури Міжнародної кримської платформи – координаційного механізму з деокупації Кримського півострова. В ініційованому Україною та реалізованому в партнерстві з Румунією заході взяли участь представники понад 50 країн та організацій.

У групі щодо створення спецтрибуналу за злочин агресії РФ вже 34 країни. Про це повідомив міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба.

З початку великої війни Польща надала Україні допомоги на суму близько 11 млрд євро. Про це повідомила міністр фінансів Польщі Магдалена Жецковська. Вона підкреслила, що це значна стаття в польському бюджеті, і, попри те, що Польща не отримує адекватної компенсації від ЄС за допомогу Україні, це необхідно робити, оскільки Україна бореться за своє майбутнє, цінності та свободу.

Триває передплата на нашу газету на 2023 рік

Усі поштові відділення й листоноші області ведуть передплату на «Світ-інфо» на будь-який термін і на будь-яку адресу в області.

Передплатний індекс «Світ-інфо» — 86514

Основні теми газети:

- Події в області, Україні і світі.
- Політика, соціальні проблеми, екологія.
- Публікації раніше невідомої нам історії України, СРСР.
- Проза і поезія відомих письменників світу.
- Культура, мистецтво, спорт.
- Корисні поради.
- У світі цікавого.

«Світ-інфо» — газета для кожного з вас!

Передплатна ціна — без змін:
16 гривень на місяць.

Долучайте нових читачів

Прочитавши нашу газету, покажіть її друзям, знайомим, колегам, запропонуйте також передплатити.

Візит президента України Володимира Зеленського до Польщі

Президент Польщі Анджей Дуда 5 квітня зустрів у Варшаві президента України Володимира Зеленського, який прибув до польської столиці разом з дружиною Оленою. Президент Дуда разом з дружиною Агатою привітали подружжя Зеленських у президентському палаці. Церемонія зустрічі пройшла з військовими почестями та з оркестром. Лідери двох країн провели переговори у президентському палаці.

Президент Польщі вручив Зеленському орден Білого Орла. Він є найстарішою і найціннішою польською нагородою. Його вручають винятковим людям, які своїм життям зробили внесок у розвиток Польщі.

Анджей Дуда заявив, що його країна вже підготувала до передачі Україні ще вісім винищувачів МіГ-29. Про це він сказав у Варшаві на спільній пресконференції з українським президентом. Дуда повідомив, що чотири винищувачі українським збройним силам передали в останні місяці. Ще чотири передають зараз.

Польща і Україна готують новий договір про співпрацю. Про це Дуда заявив на тій же прес-конференції. Новий договір про двосторонню співпрацю між Польщею та Україною зможуть підписати вже незабаром. Зеленський, говорячи про посилення двосторонньої співпраці, зазначив, що Київ зацікавлений у тому, щоб Польща брала участь у відновленні України.

Польща і Україна підписали меморандуми щодо відбудови та спільного виробництва боєприпасів.

У присутності президента України Володимира Зеленського та прем'єр-міністра Польщі Матеуша Моравецького в канцелярії прем'єр-міністра у Варшаві було підписано два документи щодо відбудови України та озброєння.

Зеленський і його дружина зустрілися також з українцями – місцеві діаспорою та біженцями.

Це був перший офіційний візит Зеленського до Варшави за час повномасштабної війни. Окрім того, президенти України і Польщі двічі зустрілися у робочому режимі в Жешуві - у грудні 2022-го і в лютому 2023 року. За час повномасштабної війни президент України лише двічі виїздив за кордон – для візиту до Вашингтона та однією поїздкою до Лондона, Парижа і Брюсселя.

Гаряча весна

16 квітня
Президент Володимир Зеленський на Великдень з території Києво-Печерської Лаври записав звернення до українців. В ньому, зокрема, сказано наступне. «Ми відзначаємо сьогодні свято Великодня з непохитною вірою в нашу перемогу».

Ми пройшли вже чималий шлях. Попереду чи не найважча з вершин. Ми подолаємо її. І разом зустрінемо свій світанок, коли над усією нашою країною зійде сонце. Це синьо-жовтий прапор. Він неодмінно підійметься на всій нашій Богом даній землі, на всіх тимчасово окупованих чортах територіях.

Сонце засяє на півдні, сонце засяє на сході, сонце засяє в Криму. Жовтогаряче сонце в мирному синьому небі, і це – світло справедливості».

Україна з Росією провели великий Великодній обмін полоненими. Україна повернула 130 наших людей. Це військові, прикордонники, нацгвардійці, моряки, співробітники ДССТ (Державна спецслужба транспорту – ред.). Рядові і сержанти, які потрапили в полон на Бахмутському, Соледарському, Запорізькому, Херсонському напрямках.

У Слов'янську завершили рятувальні роботи: 15 загиблих, 24 поранених. Рятувальні роботи на п'ятиповерхівці у Слов'янську Донецької області завершені. Ця будівля постраждала найбільше. Всього внаслідок удару росіян по місту 14 квітня загинули 15 осіб, 24 дістали поранень. Тоді, близько 16.00, рашисти завдали масованого ракетного удару по Слов'янську, випустивши по місту 8 ракет із ЗРК «С-300». Було пошкоджено понад 50 будинків, з них більш як 30 – багатоквартирні.

17 квітня
Словацьчина завершила передачу всіх 13 винищувачів МіГ-29 Україні. Їх раніше уряд країни вирішив надати нашій державі для протистояння російському вторгненню.

Після того, як перші чотири винищувачі передали українськими пілотами в березні цього року, решту 9 літаків також вже успішно надали українським силам.

У Євросоюзі поменшало українців, яким надають тимчасовий захист. Кількість громадян України, які в лютому 2023 року отримали статус тимчасового захисту, зменшилась у 19 із 26 країн-членів Європейського Союзу, щодо яких є відповідні дані. Про це оголосило статистичне відомство ЄС.

Найбільшу кількість статусів тимчасового захисту українцям у лютому надала Німеччина – 25 125, за нею йдуть Польща (24 905), Чехія (9775) та Румунія (7920).

При цьому, якщо порівняти із січнем 2023 року, найбільше скорочення кількості українців, що отримали тимчасовий захист, спостерігалось саме в цих чотирьох країнах: на 3540 менше у Польщі, 3080 – у Німеччині, 2630 – у Чехії та 1035 – у Румунії.

Загалом найбільше українців із тимчасовим захистом живуть у Німеччині (1 000 530) та Польщі (989 080).

У березні 2022 року ЄС запровадив видання дозволів на тимчасовий захист для громадян України, що виїхали внаслідок повномасштабного військового вторгнення Росії. Цей статус означає, що українцям, які тікають від війни, не потрібно просити притулок в ЄС.

18 квітня
Втрати російських агресорів із 24. 02. 22 по 18. 04. 23 склали: особового складу – близько 183130 осіб; танків – 3661; бойових броньованих машин – 7098; артилерійських систем – 2810; ракетних систем залпового вогню – 538; засобів ППО – 285, літаків – 308, гелікоптерів – 293; безпілотних літальних апаратів оперативно-тактичного рівня – 2353; крилатих ракет – 911; кораблів/катерів – 18; автомобільної техніки та автоцистерн – 5676.

Зимово-весняний наступ Росії провалився – Буданов

Начальник Головного управління розвідки Міністерства оборони України Кирило Буданов 17 квітня заявив, що провалилася чергова спроба російського наступу.

«31 березня 2023 року провалилася чергова спроба російського наступу – так званого зимово-весняного».

31 березня вони мали вийти на адмін-

кордони Донецької та Луганської областей. Знову-таки, це навіть не п'ята вже спроба, яка провалилася».

Наступального потенціалу для проведення стратегічної наступальної операції у Росії станом на зараз нема і найближчим часом не буде».

Росія перейшла до стратегічної оборонної операції. Їхнє завдання – це утримати захоплені наші території, зірвавши нашу наступальну операцію щодо їх звільнення».

За словами Буданова, винятками є два

райони: спроба захопити Бахмут і спроба оточити Авдіївку з півночі; а все інше – «лінія (фронт) стоїть».

Також керівник ГУР сказав, що спроба РФ захопити Бахмут триває з червня 2022 року – вже майже рік, як вони його нібито «захопили», але місто досі «стоїть» попри складну ситуацію там.

При цьому з приводу контрнаступу України Буданов порадив «не слухати весь той шлак, який несеться по інтернету» про те, що він «зараз почнеться» чи що «його скасували».

Така різна війна

Три роки тому ніхто в Україні не думав про повномасштабну війну, а найпопулярнішими словами були «коронавірус» та «локдаун». Пандемія COVID-19 перевернула наше життя, але запам'ятали її по-різному.

Одні українці особито зіткнулися з тяжким перебігом коронавірусної хвороби: вони знають, що таке гарячкові пошуки кисневого концентратора чи смерть близької людини у переповненій лікарні. Іншим пощастило відчувати лише карантинні заходи.

Для одних головним ворогом став збудник інфекції. Для інших – уряд із його обмеженнями.

Для когось пандемія назавжди залишиться сімейною трагедією. А для когось – панікою, піднятою мало не на рівному місці.

Пам'ять про події 2020-2021 років визначається насамперед нашим індивідуальним досвідом. І той самий індивідуальний досвід сформує пам'ять про нинішню війну.

Вже зараз очевидно, що події 2022 – 2023 років запам'ятаються нашим співгромадянам по-різному. Ступінь особистого знайомства з війною та залучення до війни варіюється дуже широко.

Для когось головне випробування останніх місяців – це участь у кровопролитних боях за Бахмут. А для когось – необхідність вибудувати щоденні маршрути Києвом так, щоб не нарватися на вручення повістки.

Одні зайняті підготовкою українського контрнаступу, а інші – з'ясуванням, якою мовою співвітчизники мають спілкуватися зі своїми дітьми.

Хтось не залишав територію України після 24 лютого 2022-го, а хтось уже понад рік спостерігає за війною з європейської далечини.

У повоєнний період це загрожуватиме взаємним незрозумінням і взаємними претензіями.

Тут і неприязнь фронтотворців до здорових цивільних чоловіків: «Поки ми воювали і втрачали побратимів, вони відсиджувалися в тилу».

І стигматизація травмованих ветеранів у обивательському середовищі: «Після фронту в них у всіх проблеми з психікою».

І засудження співгромадян, які перечекали війну за кордоном: «По нас запускали ракети та «Шахеда», а вони

спокійно жили в ЄС».

І зустрічна образа колишніх біженців: «Ми повернулися з облаштованої Європи, щоб відновлювати Україну, а на нас косо дивляться».

Як уникнути потенційних конфліктів?

Багато хто бачить вихід у максимальній уніфікації українського військового досвіду –

хоча б усередині країни.

Саме цю мету переслідують словесне жонглювання, яке стало таким популярним після 24.02.2022: «культурний фронт», «інформаційний фронт», «економічний фронт» тощо. Мовляв, кожен українець – це воїн, який бореться з ворогом на своїй власній ділянці.

Подібна риторика красива, але нечесна. Насправді існує лише один фронт – той самий, який утримують ЗСУ. Решта – тил. І якщо б користь країні не приносили жителі тилу, їхній досвід не можна порівняти з фронтотворцем.

За іронією долі, важка воєнна зима стала для багатьох із нас своєрідною психологічною віддушиною. Ворожі удари по критичній інфраструктурі та тимчасові блекаути частково згладдили прірву між фронтом та тилом.

Вони дозволили цивільному населенню отримати власну частку поневірянь та стійкості. Вони притупили почуття провини у тих, хто її відчував. Хоча побутові проблеми Києва чи Львова все одно було не порівняти з ситуацією у звільненому Херсоні, не кажучи вже про бліндажі та окопи на передовій.

Але тепер навіть це залишилося позаду. Сьогоднішній тилочний побут наближається до реалії 2014 – 2021 років. Мільйони обивателів дедалі більше віддаляються від війни.

Звичайно, когось дратують натовпи народу в ресторанах та торгово-розважальних цен-

трах. Але фактично це найнаочніший показник результативності ЗСУ.

Чим успішніше будь-яка армія справляється зі своїми завданнями, тим більшим стає розрив між тилом та фронтом. І навпаки: чим гірші справи, тим більше уніфікується національний військовий досвід.

Тилочні міста одне за одним

стають вельми нерівномірним. Поки що це базовий сценарій.

Переможний результат війни означає, що людям із дуже різним військовим досвідом необхідно буде знаходити спільну мову.

В принципі, це завдання, яке можна вирішити. Будь-яка війна передбачає безліч різних соціальних ролей. Якщо виключити найодіозніші з них – наприклад, ворожого агента чи чиновника-мародера, – то найбільшого ці ролі сумісні одна з одною. Проте кожна соціальна роль обмежена певними рамками, за які не варто виходити.

Якщо сьогодні ви не воюєте на фронті, а працюєте у тилу, це нормально. Але в такому разі у вас немає морального права лізти в компетенцію військових – вправлятися в диванний стратегії та тактиці, критикувати українське командування, займатися шапкозакидництвом та вимагати від ЗСУ швидких та вражаючих перемог. Все це є максимально недоречним.

Якщо у лютому 2022-го ви покинули столицю та перебралися до безпечного Львова, це теж нормально. Але ви не маєте права ставити саркастичні діагнози Харкову або Маріуполю, які першими прийняли на себе ворожий удар: «Ці чудові міста Російська Федерація руйнуватиме рівно доти, доки їхні мешканці розмовлятимуть великою і могутньою, правдивою та вільною російською мовою».

Якщо під час повномасштабної війни ви не живете в Україні, а перебуваєте за кордоном як біженець, це знову ж таки нормально. Але тоді навряд чи варто оцінювати внутрішню українську ситуацію з позицій знавця, давати рекомендації щодо облаштування країни та висувати якісь претензії до її населення.

Після 24. 02. 2022 жанр моралізаторства здалеку став надто токсичним.

Почуття такту – ось що гостро необхідно мільйонам українців уже зараз. Ось що буде потрібно від кожного з нас у післявоєнний період. Ось той місток, який потенційно здатен поєднати українські спогади про велику війну. Дозволивши їй залишитися хоч і різною, але все-таки спільною.

Михайло ДУБІНЯНСЬКИЙ

«Українська правда»,
15.04.2023
Pravda.com.ua

Агресія, шовінізм, а простіше – бандитизм Росії

Відкрита і повномасштабна війна Росії проти України, як продовження її війни на Донбасі від 2014 року, цей величезний злочин проти України і людства, все це ще раз засвідчує сутність Московії. Тому абсолютно справедливо її називають століттями хворою на агресію, шовінізм. Але можна сказати і простіше: Росія століттями хвора на бандитизм. Адже в цьому суцільному сепаратизмі є сутність Москвії. Тому абсолютно справедливо її називають століттями хворою на агресію, шовінізм. Але можна сказати і простіше: Росія століттями хвора на бандитизм.

Яскравим прикладом стало захоплення Росією у 2014 році українського Криму. Крім того, що цим самим Кремль створював собі воєнний плацдарм у Чорному морі, тут було захоплено великі національні багатства, ресурси Української держави. Зокрема, у сфері видобутку нафти і газу, життєво важливий для України, яка десятиліттями купувала ці ресурси в той же Росії, але все ж нарощувала і виробництво власних ресурсів, якими багаті наші надра.

Грабунок не повинен мати виправдання у міжнародних стосунках. Тому Україна відстоює свої економічні інтереси у міжнародних судах. Про це дана публікація інтернет-газети «Українська правда».

Справа на 5 мільярдів доларів. Як «Нафтогаз» знову перемиг Росію в суді і чи отримає гроші

Українській держкомпанії в черговий раз вдалося перемогти Росію в міжнародних судах, цього разу – в Гаазі. За яке майно судився «Нафтогаз», що дає ця перемога та чи вдасться стягнути компенсацію?

Арбітражний трибунал при Постійній палаті Третейського суду в Гаазі зобов'язав Російську Федерацію виплатити НАК «Нафтогаз» 5 мільярдів доларів.

Ці гроші – компенсація за активи, якими українська державна компанія володіла у Криму до його тимчасової окупації росіянами.

Що «Нафтогаз» втратив у Криму

Після початку тимчасової окупації Криму Російська Федерація позбавила майна величезну кількість українських компаній. Цінні енергетичні активи на півострові втратила і група «Нафтогаз».

Найбільш знаковими та відомим широкому загалу в цьому переліку є дві бурові установки, які ще називають «вишками Бойка». Їх купівля за часів Віктора Януковича супроводжувалась гучним корупційним скандалом із переплатою сотень мільйонів доларів.

Влітку 2022 року Збройні Сили України завдали ракетного удару по цих бурових платформах, тому оцінити їх фізичний стан до деокупації півострова неможливо.

Однак найбільш суттєвою втратою для НАК «Нафтогаз» є Чорноморський шельф. В Криму окупанти «націоналізували» 15 родовищ нафти та газу та ще мінімум 3 перспективні вуглеводневі ділянки.

За оцінками фахівців української державної компанії, наша країна втратила можливість вести розробку родовищ, запаси яких становлять близько 50 млрд кубометрів газу, 3,5 млн тонн нафти та 1 млн тонн газоконденсату.

Після анексії окупанти продовжували незаконно використовувати ці родовища, просто крадучи з них українські вуглеводні. Левова частка збитків, нанесених держкомпанії, обумовлена саме цими втратами.

Однак це далеко не весь перелік захоплених активів.

Росіяни також відібрали в НАК «Нафтогаз» Глібовське підземне сховище разом із наявними в ньому запасами газу, понад 1200 км магістральних газопроводів, 43 газорозподільні станції, флот з 29 одиниць плавзасобів, 4 плавучі бурові установки (включно з «вишками Бойка»), адмінбудівлі, фінансові активи, а також багато інших об'єктів виробничої інфраструктури.

Усе це разом і сформувало цифру у понад 10 млрд доларів.

Як тривав судовий процес

Активи «Нафтогазу» росіяни «націоналізували» рішенням так званого парламенту анексованого Криму 17 березня 2014 року, коли півострів захопили військові Російської Федерації.

Після цього почалась юридична підготовка щодо відшкодування збитків

компанії, яка тривала понад 2,5 року.

У жовтні 2016 року НАК «Нафтогаз» і шість його дочірніх підприємств ініціювали арбітражний розгляд справи проти Росії. Йдеться про компанії «Чорноморнафтогаз», «Укртрансгаз», «Укргазвидобування», «Укртрансфат», «Газ України» та «Лікво».

Вересень 2017-го – позов подано до Міжнародного трибуналу при Постійній палаті Третейського суду в Гаазі.

У лютому 2019 року «Нафтогаз» заявляє про проміжну перемогу – суд підтверджує відповідальність Росії у порушенні міжурядової угоди про захист інвестицій, включаючи статтю про заборону експропріації.

Червень того ж року – українська державна компанія подає до суду заяву про розмір компенсації збитків від експропріації активів у Криму.

Лютий 2020-го – НАК «Нафтогаз» в заяві у відповідь додатково обґрунтовує розмір компенсації збитків, оцінивши їх на суму близько 5 млрд дол плюс відсотки.

В липні 2022 року Гаазький апеляційний суд підтвердив юрисдикцію Арбітражного трибуналу у справі. До цього часу сума збитків, за оцінкою «Нафтогазу», перевищить 10 млрд доларів.

У підсумку суд встане на сторону української компанії, однак зобов'яже росіян компенсувати лише половину збитків – 5 млрд доларів.

Як отримати компенсацію

Відповідно до своїх зобов'язань за міжнародним правом, Росія повинна виконати рішення суду, однак під час великої війни з Україною в такий сценарій повірити важко. Тим більше на тлі очікуваного контрастну та прогнозів щодо деокупації півострова українськими військовими.

Офіційно в Росії заявили, що для аналізу рішення їм потрібен певний час.

Утім, подібні арбітражні рішення можна реалізовувати через механізм примусового виконання. І саме таким шлях, судячи з усього, доведеться пройти «Нафтогазу».

У разі відмови Росії від добровільного виконання рішення, відповідно до Нью-Йоркської конвенції 1958 року, учасницею якої є Україна, «Нафтогаз» планує розпочати процес визнання та допуску до примусового виконання такого рішення на території тих держав, де знаходяться комерційні активи Росії, заявили в прес-службі компанії.

Простими словами – найближчим часом розпочнеться пошук майна РФ або російських державних компаній в інших державах, його арешт та реалізація з торгів для погашення боргу.

Процес доволі непростий та тривалий. Його складність можна оцінити на прикладі державного «Ощадбанку», який отримав вердикт Арбітражного трибуналу в Парижі ще у 2018 році, і досі продовжує цю роботу.

Микола ТОПАЛОВ
«Українська правда», 13.04.2023
Pravda.com.ua

Нуль осіб.

Як Мар'їнка стала містом, якого нема

Юля Семендяєва вдивляється у фото Мао'їнки, де народилася і прожила 29 з 30 років свого життя. І не впізнає жодної вулиці.

«Хіба що по водоймах можна зорієнтуватися — це єдине, що залишилося на своєму місці», — каже Юля.

5 березня 2023-го, коли Юля вперше в житті не впізнала рідне місто, його нарешті помітив світ.

Світ любить, дивується і жахається очима. Йому потрібна «красива картинка». Так було після Буч, Маріуполя, Ізюма.

Так було і на початку березня, коли в мережі з'явилися фото вщент зруйнованої Мар'їнки. Російські військові показали «вражаючі» результати роботи з «денацифікації» містечка за 27 кілометрів на південний захід від Донецька

Мар'їнка сьогодні залишилася хіба що на картах разом з назвами своїх вулиць – Благодатна, Заводська, Зелена, Каштанова, Урожайна, Степова. За бажання в мережі можна знайти навіть міський телефонний довідник абонентів.

Дивна річ ці карти і телефонні довідники. Форма без змісту. Артефакт чистого мистецтва. Який сенс у назвах вулиць, номерів будинків і квартирних телефонах, якщо в місті не залишилося ви-

лих вулиць, на вулицях – будинків, в будинках – квартир, в квартирах – людей.

На 1 січня 2014 року в Мар'їнці жили 9829 осіб.

На 1 січня 2023 року – нуль осіб. Жодного мешканця.

З 2014-го мар'їнців обстрілювали («домбити бамбас» – дотепний жарт, хіба ні?), а вони доглядали свої квіти на клатках землі біля будинків. Звісно, ті, хто не евакуювався. Ані в липні 2014-го, коли місто було обстріляно російськими бойовиками з установок «Град». Ані влітку 2015-го, коли тут точилися запеклі бої. Ані пізніше – до самого вторгнення 2022-го.

Всі ці роки Мар'їнка лишалася останнім пограниччям між контрольованою Україною частиною Донеччини і територією, до якої дотягнулися «братські» обійми росіян.

Через постійні обстріли місто поступово перетворювалося на примару. Таких населених пунктів, які через війну залишилися лише на картах, а інколи зникають і з карт, в Україні десятки.

Сьогодні найнадійніша, а інколи і єдино можлива форма подорожі до них – не в просторі, а в часі. А головний спосіб пересування в таких подорожах – спогади.

Таємниця архівної теки, або Де жили, що пили і як розважалися в Мар'їнці сто років тому

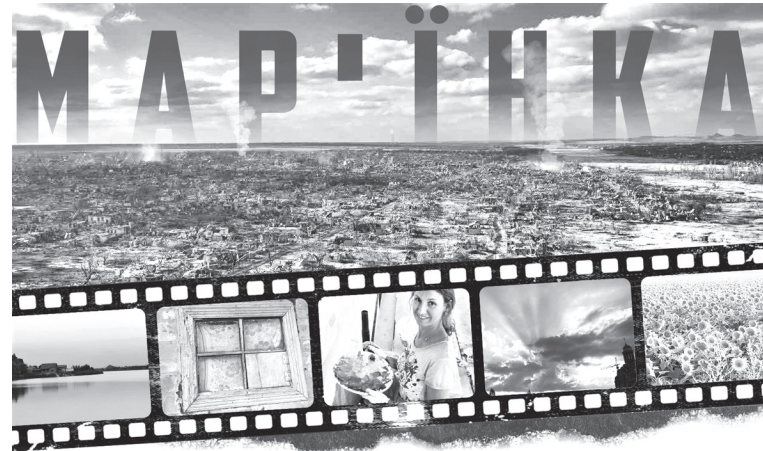
В серпні 2014-го в Мар'їнці було спекотно. Не лише через температуру повітря – до +36, а й від пекельних боїв у селищі.

На шляху до Донецька, захопленого місцевими бойовиками під керівництвом росіян «відпускників» зі зброєю із «воєнторга», ЗСУ намагалися звільнити Мар'їнку.

Назва цього населеного пункту не сходила зі стрічок новин антитерористичної операції, як тоді стримано називали війну в Україні.

Саме в ті дні до рук істориків й етнологині Олени Боряк потрапила архівна тека з написом «Етнографічний опис села Мар'їнка Сталінської області». Кілька сотень рукописних аркушів, зроблених студентами Сталінського (Донецьк тоді мав таку назву) педагогічного технікуму в 1928 – 1929 роках. Наприкінці 1920-х студентів педтехнікуму відрядили до Мар'їнки на «фольклорну практику».

Попереду мар'їнців чекав Голодомор, війна і німецька окупація. Позаду теж війна. В 1917 – 1921 роках влада змінювалася тут близько двадцяти разів: анархісти, війська Антанти, більшовики, Денікін, Врангель.

Студенти старанно записували все, що бачили і чули. Завдяки цьому ми знаємо, де жили, що і скільки пили, як розважалися мешканці Мар'їнки майже століття тому.

Ось декілька замальовок із цих «Мар'їнських щоденників», які зберегли специфічну орфографію і пунктуацію майбутніх педагогів.

Де жили

«Не маючи лісу, з якого збудувати необхідні будівлі для сільського господарства, селянство Мар'їнки будує їх із саману. Саман робиться з землі та гною, помочивши трохи водою гарно вимішують кінями в ямі, потім хвармірують, накладаючи в хворму, де він гарно висихає... Будується всі будівлі по одному зразку, лише з декількома невеликими ріжницями».

Що пили

«Треба сказати, що найбільше п'є молодь і п'яцтво в Мар'їнці дуже поширене. Разом з п'яцтвом поширена хворобливість населення. Головніші хвороби зв'язані з п'яцтвом це: ожирення серця, розстойство нервової системи, катарі – кишок, шлунку й інші, біла горячка та психози».

Але ці хвороби тут не дуже поширені, а поширені інші хвороби, що виникають від простуди, а п'яцтвом з'являється причиною простуди, бо бували такі випадки, що п'яні надворі й спали, прямо на снігу чи в вохкому місті, після чого хворіє».

Нуль осіб. Як Мар'їнка стала містом, якого нема

3 Як розважалися дорослі

«Раніш на вулиці були такі порядки: коли з одної вулиці почне ходити парубок на другу вулицю до дівчат, то обов'язково повинен поставити хлопцям тої вулиці, на яку він ходить могорича, тобто напоїть їх, тоді тільки можна ходити до дівчини на другу вулицю. В сучасний мент цього вже немає, зараз уже можна ходити з одної вулиці на другу до дівчини без могоричу».

«Головні розваги хлопців в с/будинку – це участь в військовому гурткові; всі хлопці захоплюються вивченням газів, протівогазів, значіння майбутньої війни, кулеметів, гармат, винтовку і інших військових приладів».

Крім того, молодь влаштовує в с/б вечора самодіяльності, ці вечора носять такий характер: на першому місті стоять танці – вальси, чердаш, полька, краков'як, гопак, бастон, падиспань, шотиш, бариня, лізгінка, голоп, венгерка, матльот, яблучко, соловкі, виїду я на реченьку, коробушка і інші».

В які ігри грали діти

«Збираються діти й озброюються винтовками із соняшничиння, чипляють до боку ніж або ножниці, чипляють через плече рушницю з соняшничиння, перетягають ремень через плече; тоді розділяються на дві групи. Одні будуть комісари, в други будуть прості солдати».

Тоді приводять телефон і балакають. А телефон роблять з нитки та з коробочкою з вакси».

Солдати, озброївшись, ідуть шукати бандитів. Бандити сидять нібито у печерах. Печери вони роблять по бур'янам».

І ось, коли знайдуть бандитів у печерах, винімають телефон і передають міліції: «Висилайте негайно міліцію», коли прийшла міліція, то зробила допрос: «Ти був у бандитах»...

Так зробили во всіх допроси, потім винуваних відсилають на Сибир, а одного, що почав тікати, розстрілюють».

Храм Арбузова і містична Мар'їнка

22 грудня 2013-го. Неділя. На Майдані в Києві десятки тисяч людей зібралися на чергове народне віче».

В цей самий день «младореформатор» і перший віцепрем'єр Сергій Арбузов за 700 кілометрів від Києва бере участь в освяченні нового собору. Власне, на його гроші і збудували храм у селі Георгіївка неподалік Мар'їнки».

Внутрішнє оздоблення сільської церкви було виконано в естетиці епохи «пізнього Януковича». Градус духовності та благоліпності зашка-

Марія Макаревич під час розпису Собору Всіх Святих неподалік від Мар'їнки, літо 2013-го

лював: мармурова підлога з розсіпаним по ній «зоряним пилом», різьблення по дереву, позолота, металеві квіти, вплетені в ковзану огорожу».

Більше року собор розписувала команда іконописців з усієї України — з Києва, Львова, Одеси, Вінниці, Білої Церкви, Хмельницького».

Так до Мар'їнки навесні 2013-го вперше потрапила киянка Марія Макаревич, художник-архітектор за фахом. Наступні три місяці разом із іншими художниками вона розписувала ликами святих стіни новоозданого храму».

– Я художник, тому бачу кольорами. Мар'їнка для мене – це жовто-зелений і зелено-блакитний».

А ще – гудіння комах, бджоли, джмелі, літо, спека. Абрикоси, черешні, перші яблука, сливи».

Біля храму не було майже ніяких будівель, лише мальовничі поля і неймовірне небо».

Було в цьому місці щось містичне, невимовне. Можливо, через абсолютну темряву ночей на Донбасі, яка народжувала новий день – яскравий, залитий сонцем».

Ми розписували храм щодня з 7

ранку до 7 вечора. Потім нас привозили до хати, і, щоб зняти втому від роботи, ми йшли на ставок».

Плаваючи, я відчувала неймовірну легкість. Так зазвичай буває лише уві сні, коли ти легко долаєш будь-яку відстань».

Уставку водилися якісь величезні рибини – здавалося, щось розміром з людину пропливає поруч».

Здивувало, що попри міфи про зросійщений Донбас більшість місцевих мешканців говорить українською».

Центр міста – типова радянська

архітектура. А приватні будиночки – всі різні і всі доглянуті. Старенькі, але дуже автентичні. Світлі стіни, дерев'яне різьблення, фіранки з орнаментом, дерев'яні паркани».

Марія сподівалася невдовзі повернутися, коли їхала з Мар'їнки в серпні 2013-го. Мріяла зробити серію фотографій мар'їнських вікон. Але встигла увічнити лише одне».

«Ми жили тут, були щасливі, багато працювали. По вечорах купалися в озері, на вихідних їздили до Маріуполя на море. Ми так любили це місто. Та не мали уяви...» — напише вона на своїй сторінці в соцмережі 27 лютого 2023-го».

За кілька днів до цього, 23 лютого, російські пропагандисти відзвітували про знищення собору в Георгіївці внаслідок «високоточного» обстрілу».

Пил і дрібні уламки стін – все, що залишилося від «храму Арбузова», який росіяни визнали «легітимною цілью» для своїх артилеристів».

Що писали про Мар'їнку наприкінці 2000-х — на початку 2010-х «Жінка Донбасу»: за корову — статуетку 6 березня 2009

Напередодні головного жіночого свята в шахтарській столиці підбили підсумки конкурсу «Жінка Донбасу-2009»».

Кращим працівником сільськогосподарства-2009 стала Ольга Дятлова, оператор машинного доіння із села Павлівка Мар'їнського району».

Знаходити спільну мову з коровами Ользі Григорівні допомагавища педагогічна освіта — вона закінчила Слов'янський педінститут. Але працювати стала за іншою спеціальністю, і про це не шкодує».

Місцеві вибори. Мар'їнка: вона з великим відривом обіграла трьох чоловіків 1 листопада 2011

На посаду голови балотувалися троє представників сильної статі й одна жінка, яка тепер і керуватиме районним центром».

За попередніми даними, начальниця соцзахисту обійшла ексмера, продавця і водія з великим відривом».

— Населення рішуче зробило ставку на представника Партії регіонів. На дільниці прийшло 55,6% жителів міста, з них за Валентину Пономаренко віддали голоси 66%, — повідомила кореспонденту «Донбаса» голова міського виборчого комітету Людмила Коваленко».

У медиків і дітей поліпшився настрій 22 серпня 2012

Три карети «швидкої допомоги» отримали лікарі Мар'їнки, селища Степового та села Галицинівка, а

учні ЗОШ №1 райцентру — спортивний майданчик».

За словами медиків, це дуже цінний подарунок. Раніше в мар'їнській підстанції «швидкої допомоги» було дві машини, одна з них — трирічної, друга — дев'ятирічної давності».

А у дворі ЗОШ №1 відкрили новенький спортивний майданчик. Нововведення одразу припало дітям до душі, усі снаряди миттєво осіддали, не приховуючи радості».

(За матеріалами сайту donbass.ua)

Жабиний хор, фіалки і запах ванілі

Початок 2000-х. Околиця Мар'їнки. Невеликий приватний будинок на вулиці Орджонікідзе».

Дві кімнати, кухня, яблуневий сад у дворі. Перед будинком ділянка з трояндами».

В будинку мати і діти – три сестри. (Жодних чеховських алюзій і рушниць на стінах, «в Москву, в Москву» ніхто не втік.) Наймолодша із сестер – Юлія».

– У дитинстві улюбленими іграшками були альбом, фарби та олівці, — згадує вона сьогодні. — Малювала здебільшого домашніх тварин, які в нас жили. Два собаки і кішки – їх завжди було безліч».

Батько Юлії Семендяєвої — шахтар. Мати — кухар, працювала в магазині «Світ продуктів». Коли приходила додому після зміни, від неї завжди пахло чимось смачним. А вдома бив у ніс запах ванілі».

– Ще Мар'їнка для мене асоціюється з запахом фіалок, які висаджували біля кожної хати. І жаб'ячим кумканням. Ми жили на околиці містечка, а річка Осикова протікала в центрі. Але навіть за три-чотири кілометри щовечора чули цей хор».

З часів, коли майбутні педагоги з Донецька приїжджали до Мар'їнки описувати місцеві звички і побут, багато що змінилося».

Побачення тепер призначали в кафе «Престиж». Його любили за нетиповий для Мар'їнки інтер'єр — як у солідному ресторані. Стіни, оббиті м'якими панелями, масивні дерев'яні столи, червоні скатертини».

Якщо для Марії Макаревич Мар'їнка – назавжди квітуча, залита сонцем, мирна, Юлі складно згадати довоєнне місто. Забагато всьо-

Юлія Семендяєва: Загороджений провулок біля нашого будинку. Через нього постійно ходили наші військові, і тому його загородили, бо по хлопцях працювали снайпери

го сталося за останні дев'ять років».

Війна почалася для неї у ніч з 11 на 12 липня 2014-го — бойовики тоді вперше обстріляли місто з «Градів». Снаряди вдарили по трьохповерхівках на вулиці Заводській».

Далі були роки, коли «прилетіти» могло будь-якої миті і будь-куди».

— Наші хлопці на блокпосту дивувалися: «У них тут снаряди «лягають», а вони на городах працюють». Відповідали: ми у себе вдома. Чому

Юлія Семендяєва: Залишки міни, яка влетіла до нас в дім о п'ятій ранку в 2019-му

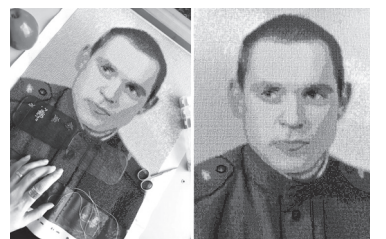
ми повинні їхати? Попри прильоти, місцями побиті будинки і майже скрізь забиті вікна, ми не втрачали віру, що скоро в Мар'їнку прийде мир. Не дочекалися».

24 лютого 2022-го Юлі зателефонували українські військові, які стояли в Мар'їнці у 2017 році, і сказали: «Тепер уже точно не вийде пересидіти, виїжджайте». Але її мати і тоді відмовлялася: «Куди я поїду, у мене кішки-собаки-кури»».

На початку березня минулого року вони такі залишили дім, зібравши документи і найнеобхідніші речі за пів години. Серед них — книжки».

– Їх небагато, але всі вони написані друзями чи знайомими. Одного з авторів цих книжок вже немає в живих. Загинув у бою за Маріуполь».

Була ще одна річ, про яку Юлія поспіхом забула».

– За цим портретом я поверталася під обстрілами в середині березня. Він мені дуже дорогий, бо це портрет мого батька. Я його ще не закінчила. Вишивка бісером».

Після евакуації спочатку жили майже місяць у школі в сусідньому селі. Потім поїхали далі — до Куратового, звідти евакуаційним автобусом до Дніпра. Зараз на Житомирщині».

— Місцевих у Мар'їнці не залишилося. З останніх — сусіди, які жили навпроти нас. Вони до осені сиділи в підвалі десь у центрі, і їх вивезли вже російській військовій».

Не дає спокою найдивніше з питань. Що зараз з тим жабиним хором на річці Осиковій?

Юлія не в курсі».

«У вугіллі мене найбільше захоплює те, що це насправді рештки давніх зниклих форм життя. Капсула часу, яку мають спалити», — писав у книзі про поїздки на схід України «Я змішаю твою кров з вугіллям» Олександр Михед. Сьогодні в Мар'їнці всі форми життя перетворилися на рештки. Будівель, дерев, доль».

Згоріли в капсулі часу разом із вулицями, телефонними довідниками, усіма формами життя, окрім пам'яті».

...Прошу Юлію Семендяєву згадати їхній мар'їнський міський номер телефона — з домобільних і довоєнних часів».

– З п'ятірки. Мар'їнські телефони починалися з п'ятірки, — миттєво відповідає вона».

Михайло КРИГЕЛЬ

«Українська правда», 27.03.2023.
Pravda.com/ua

Сергій Арбузов на освяченні нового собору в селі Георгіївка, грудень 2013-го

Фінляндія стала 31-ю країною НАТО

Під час формальної процедури у Брюсселі 4 квітня генсек НАТО Єнс Столтенберг передав запрошення про вступ від всіх країн-членів НАТО главі МЗС Фінляндії. Той у свою чергу передав ратифікаційні документи держсекретарю США Ентоні Блінкену, який, прийнявши їх, оголосив, що Фінляндія офіційно стала членом НАТО.

У штаб-квартирі НАТО в Брюсселі 4 квітня відбулася урочиста церемонія підняття прапора Фінляндії поруч з прапорами інших країн-членів.

Вступ Фінляндії у НАТО ознаменує кінець епохи нейтралітету країни, яка була позаблоковою державою від здобуття незалежності у 1917 році та зазнала збройної агресії СРСР на початку Другої світової війни.

Нещодавнє вторгнення Росії до України спонукало фінів шукати безпеки під егідою угоди про колективну оборону НАТО. Приєднання Фінляндії приблизно вдвічі збільшує довжину кордону НАТО з Росією. Тобто агресією проти України Росія досягла протилежного ефекту: її кордон з країнами НАТО став ще довшим.

Президент Володимир Зеленський привітав Фінляндію зі вступом до Північноатлантичного альянсу. «Вітаю Фінляндію і президента Саулі Нііністю зі вступом до НАТО у 74-ту річницю його заснування. В умовах російської агресії Альянс став єдиною ефективною гарантією безпеки в регіоні... Розраховуємо, що Вільнюський саміт НАТО наблизить і Україну до нашої євроатлантичної мети.»

Центр Одеси внесено до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. На черзі – Чернігів

4 квітня, в Одесі відкрили інформаційну таблицю про включення центру міста до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Відкриття відбулося під час офіційного візиту до Одеси генеральної директорки ЮНЕСКО Одрі Азуле.

Гендиректорка ЮНЕСКО зазначила, що організація буде й надалі підтримувати Одесу. Зокрема, сприятиме цифровізації місцевих музеїв.

Напередодні з Одрі Азуле, яка перебувала з візитом в Україні, на Чернігівщині провів переговори президент Володимир Зеленський. Він наголосив на важливості включення до списку ЮНЕСКО й інших українських об'єктів культурної спадщини – зокрема, історичного центру Чернігова.

Ієрархи Московської церкви в Україні – громадяни Росії

Глава Української православної церкви Московського патріархату митрополит Онуфрій (в миру Орест Березовський) та ще понад 20 священнослужителів Української православної церкви Московського патріархату мають російське громадянство. Це підтвердило розслідування авторитетної інтернет-газети «Українська правда».

Згідно з витягом з системи «Роспаспорт», 20 березня 2002 року Онуфрій отримав у Москві російський паспорт. За рік, 23 червня 2003 року, він отримав ще й закордонний паспорт громадянина РФ. І він у нього не перший. У 1998 році священнику в Москві вже видавали закордонний паспорт. А це означає, що російське громадянство Онуфрій мав набагато раніше, ніж з 2002 року.

Архієрей УПЦ МП та намісник так званого «десятинного монас-

тира», створеного УПЦ МП біля залишків Десятинної церкви Києва, Гедеон (Юрій Харон), виявляється, також має російське громадянство. Російський паспорт він отримав у 2019 році в Москві. А у 2020 році отримав цілих два закордонних паспорти громадянина Росії. У січні 2023 року, майже через рік після повномасштабного вторгнення російської армії в Україну, Гедеон проводив службу в російській Казані. У його молитві були слова на підтримку військ РФ та російського нападу на Україну.

У грудні 2022 року російський паспорт отримав також колишній митрополит Ізюмський і Куп'янський Єлисей (Олег Іванов). Після окупації Ізюма Єлисей почав працювати на окупаційну владу. Після деокупації Ізюма Іванов втік до Белгорода, де і отримав російський паспорт.

У редакції УП є підтверджена інформація про наявність понад 20 російських паспортів у священнослужителів УПЦ МП, притому далеко не рядових. Редакція наводить деякі з прізвищ цих священників, які мають російське громадянство:

митрополит Тульчинський і Брацлавський Іонофан (Анатолій Єлєцьких);
вікарій Тульчинської єпархії, єпископ Ладжинський Сергій (Сергій Аніцій);

вікарій Київської єпархії архієпископ Пантелеймон (Віктор Башук);

керуючий Чернівецько-Буковинською єпархією митрополит Мелетій (Валентин Єгоренко);

керуючий Хустською єпархією митрополит Марк (Микола Петровцій);

керуючий Дніпропетровською єпархією митрополит Іриней (Іван Середній).

У Білорусі висунули більш жорстке звинувачення Роману Протасевичу

Сторона обвинувачення 13 квітня на суді в Білорусі оголосила новий обвинувальний акт Роману Протасевичу, колишньому головному редактору незалежного інформаційного каналу Nexta, повідомило російське державне агентство «РИА Новості».

Тепер, крім звинувачень в організації масових заворушень і змові з метою захоплення влади і розпалювання ворожнечі, Протасевичу інкримінують «повторне керівництво екстремістським формуванням». Нова стаття обвинувачення передбачає до десяти років позбавлення волі.

Протасевич у травні – вересні 2020 року був головним редактором Nexta. Потім він переїхав із Варшави до Вільнюса і до травня 2021 року керував телеграм-каналом і соцмережами «Білорусь головного мозку». Тим самим, за версією обвинувачення, Протасевич керував екстремістським формуванням.

Таке ж звинувачення заочно висунули редактору телеграм-каналу «Білорусь головного мозку» Яну Рудіку, який перебуває за кордоном.

У листопаді 2020 року КДБ Білорусі вніс одного із засновників телеграм-каналу Nexta Романа Протасевича до переліку осіб, причетних до терористичної діяльності. У травні 2021 року в Мінську через неправдиве повідомлення про мінування здійснив вимушену посадку літак, що летів з Афін до Вільнюса. На його борту перебували Роман Протасевич та його дівчина, росіянка Софія Сапега. Після посадки літака їх заарештували.

Обставини затримання Сапегі та Протасевича викликали різку критику на Заході. Мінськ звинуватили у викраденні літака та викраденні людини. Проти влади Білорусі було запроваджено нові санкції.

Сапегу суд у Білорусі засудив до шести років колонії. Канал Nexta став широко відомим через висвітлення білоруських протестів 2020 року. Верховний суд Білорусі оголосив Nexta «терористичною організацією». Наразі його діяльність заборонена на території країни.

Зараз Nexta висвітлює головним чином війну Росії проти України з проукраїнських позицій, критикуючи при цьому владу Білорусі за підтримку Росії.

СБУ арештувала майно Новинського на понад 3,5 мільярда

Служба безпеки України та Офіс генпрокурора заявили про арешт майна підсанкційного проросійського олігарха Вадима Новинського, який причетний до пособництва країні-агресору.

До списку заблокованих активів входять корпоративні права на 40 українських підприємств та 30 газових свердловин, де видобувають промислові обсяги блакитного палива. Загальна сума арештованого майна становить більше ніж 3,5 млрд грн, заявили в СБУ. «Встановлено, що для уникнення санкцій РНБО Новинський намагався перереєструвати власні індустріальні об'єкти на декілька афілійованих комерційних структур. Для реалізації оборудки він залучив підконтрольних приватних нотаріусів і державних реєстраторів. Наразі, за матеріалами СБУ, Мін'юстом вже скасовано незаконні дії реєстраторів щодо низки підприємств олігарха», підкреслили у відомстві.

Масові переслідування ворогів режиму в Білорусі тривають

Репресії у Республіці Білорусь стають дедалі масовішими. Про це заявив 13 квітня, в ефірі телеканалу FREEDOM висловив голова руху «За свободу» Юрій Губаревич. «У Білорусі режим Лукашенка переслідує громадян за абсолютно аналогічними причинами, як і в Росії, за антивоєнні виступи і публікації. Це триває від початку російського вторгнення, якщо говорити про антивоєнні або антирежимні виступи, вони тривають, але не мають публічного або вуличного характеру, оскільки це практично неможливо, бо відразу йдуть переслідування».

За словами Губаревича, навіть прості публікації в соціальних мережах, а також репости і лайки під антивоєнними матеріалами призводять до того, що на білорусів заводять кримінальні справи. «Є випадки, коли терміни в таких справах сягають 6 років. Просто за якісь публікації, за лайки під антивоєнними висловлюваннями. За будь-яку українську символіку, якщо таке буде виявлено, громадяни можуть потрапити до в'язниці щонайменше на 15, а то й 30 днів арешту. Але нерідко це призводить також до створення і порушення кримінальних справ, де знаходяться будь-які об'єкти, щоб надовго запроторити людину за ґрати», зазначив він.

«Репресії тривають через події 2020 року. Облави мають системний характер. Силовикам наводять якісь цифрові показники, як за сталінських часів, коли з якогось міста або району потрібно було кілька десятків людей або більше заарештувати за тиждень, і силовики цього не приховують. Вони вже зараз відкрито кажуть, що проводяться масові облави, і ці облави триватимуть».

Жителям Брюсселя безкоштовно роздають саджанці

До 2030 року в Європі запланували посадити 3 мільярди дерев. Так, наприклад, лише за цей рік у нових районах на околицях Брюсселя з'являться 100 тисяч дерев.

У такий спосіб влада хоче врятувати природні особливості регіону, який активно забудовується новим житлом.

Мешканцям нових районів запропонували посадити дерева самостійно на території свого домоволодіння. Причому мерія безкоштовно доставить саджанці всім охочим.

Ті, хто не має місця для нової дерева, зможуть пожертвувати 1 євро в рамках кампанії зі збору коштів – на кожен зібраний євро уряд додасть ще 4 євро.

2019 року в столиці Бельгії вже посадили 100 тис. дерев. Тоді це допомогло зберегти кількість існуючих рослин. За словами мерії, тепер місто має на меті створити вдвічі більше зелених територій.

У Барселоні хочуть обмежити кількість туристів

Муніципалітет Барселони хоче обмежити кількість туристів, які прибувають на круїзних суднах, щоб «зберегти характер міста».

У 2019 році, перед тим, як почалася пандемія, Барселону відвідала надзвичайна кількість одноденних туристів – понад 3,1 мільйона, що перевищує населення міста, яке становить 1,7 мільйона людей. Проте вже в 2023 році очікується новий рекорд за кількістю круїзних туристів.

Муніципалітет Барселони не має юрисдикції над портом і тому вимагає від регіонального уряду встановити обмеження на кількість круїзних суден до 200 тисяч пасажирів на місяць або до трьох суден на день.

Останнім часом мешканці Барселони виходять на вулиці з протестами проти натовпів туристів. Жителі міста скаржаться на шум та забруднення, які супроводжують масовий туризм. Протести свідчать про те, що місто має знайти баланс між розвитком туризму та комфортом місцевих жителів, які прагнуть чистих вулиць та магазинів, де можна купити не тільки сувеніри. В іншому випадку місто може втратити свою привабливість не лише для місцевих жителів, але і для самого туристичного сектору.

В Італії – новий і великий штраф для туристів: за пошкодження пам'ятників

На вандалів, які пошкоджують пам'ятники в Італії, чекає суворе покарання. Влада Італії планує штрафувати на суму від 10 тисяч до 60 тисяч євро людей, які завдають шкоди пам'ятникам або іншим культурним об'єктам. Згідно з новим законом, стягвані суми будуть використовуватися для оплати ремонту і прибирання пошкоджених об'єктів.

На рішення влади багато в чому вплинули часті випадки пошкодження культурних об'єктів як недоброчесними туристами, так і протестуючими, що влаштовують різні акції, в тому числі із застосуванням фарби та інших субстанцій.

Суспільна Служба Світового Конгресу Українців

Нехай цей Великий і світлий празник принесе нам українцям ПЕРЕМОГУ, МИР і душевну радість.

Здоров'я вам, світлих днів, достатку і добра на кожен день.

Христос Воскрес! Воістину Воскрес!

Голова Суспільної Служби СКУ Ірина ВАЩУК

Вітання від українців закордону

Товариство Української Мови в США

До членів «Просвіти» в Україні.
Дорогі друзі!

Вітаємо Вас і Ваших рідних зі Світлим Великоднем та бажаємо Божого благословення і витривалості в цей бурхливий час жорстокої війни з Росією. Надіємося, що з Божою поміччю і молитвами всього світу за Україну настане мир і нарід Україні зможе знову вільно жити у своїй країні

Наше Товариство Української Мови активно працює в доставці гуманітарної допомоги Україні, як також зверненнями до американського уряду надати дуже потрібну мілітарну допомогу Україні. До обласних «Просвіт» в Україні було переслано фінансову поміч на закупки необхідних речей для місцевих жителів (медикаментів і на оборону). Просимо інформувати нас, по можливості, про стан Вашої місцевості.

Хай Бог береже Вас!

Слава Україні! Слава Героям!

Христос Воскрес! Воістину Воскрес!

За Управу ТУМ (США) – голова Товариства, професор Віра БОДНАРУК.

У Франції найбільше в Європі громадян віком від 100 років

В країні налічується 30 000 мешканців віком 100 років і більше. Такими є дані дослідження Національного інституту статистики Франції, опублікованого 5 квітня. За прогнозами експертів інституту, до 2040 року кількість французів сторічного віку може зрости до 76 000 осіб. Імовірність досягнення сторічного віку значно збільшилася в останні десятиліття. Починаючи з періоду 1960 – 1975 років кількість людей віком 100 років і більше зростає у Франції майже в 30 разів.

Наприкінці січня цього року у Франції у віці 118 років пішла з життя сестра Андре, в миру – Люсі Рандон (на фото), яка народилася 11 лютого 1904 року. В останній рік життя її вважали найстарішою людиною планети серед усіх відомих довгожителів. До Книги рекордів Гіннеса увійшла французька Жанна Кальман, яка пішла з життя 1997 року у віці 122 років і 164 днів. Її часто називають найстарішою з людей, що коли-небудь жили, чий вік був підтвер-

джений офіційними документами. Зараз у Франції, ймовірно, найстарішою французькою є Марі-Роз Тесьє, яка народилася 21 травня 1910 року.

Серед 30 000 сторічних мешканців Франції 86% становлять жінки. Чоловіків такого віку в країні лише 4300. Починаючи з 60-річного віку, розрив між кількістю людей кожної статі зростає. Серед 60-річних громадян жінки становлять 53%. У віці 80 років їх уже 61%. А у покоління 90-річних французів жінки становлять 73%.

За тривалістю життя жінок Франція посідає друге місце у Європі після Іспанії. 2021 року середня тривалість життя французьких жінок становила 85 з половиною років. За цим показником для чоловіків Франція посідає десяте місце в ЄС (79,3 роки, що теж вище за середньоєвропейський показник 77,2).

Трохи більше половини довгожителів Франції сторічного віку проживають у будинках для людей похилого віку. 33% живуть на самоті, 4% – з чоловіком чи дружиною. 12% проживають із кимось зі своїх дітей.

Втім, відносно загальної кількості жителів Франції частка довгожителів залишається скромною – 0,04% населення. Адже країна, маючи 65 мільйонів населення, разом з Німеччиною і Великобританією, входить у трійку найбільш населених країн Європи.

Пішов з життя Бенджамін Ференц, останній прокурор Нюрнбергу

У США у віці 103 років помер останній з прокурорів Нюрнберзького процесу 1945 – 1946 років. Окрім процесу над 24-ма головними нацистськими злочинцями, було віддано під суд також ще ряд осіб. Бенджамін Ференц був прокурором армії США на стороні обвинувачення в окремому процесі так званих айнзатцгруп – каральних підрозділів, створених нацистами для ліквідації населення і знищення військовополонених на окупованих територіях. Підсудними були 22 нацистських військових, зокрема шестеро генералів. Серед злочинів, у яких їх звинувачували, був розстріл у Бабиному Яру в Києві, де у вересні 1941 року було вбито 33 771 людину, і вбивство 25 тисяч латвійських євреїв з Ризького гетто у листопаді та грудні 1941 року. Усі обвинувачені були визнані винними – 14 з них засудили до смертної кари (але стратили тільки чотирьох), двох – до довічного ув'язнення.

Ференц також був спеціальним радником у справі проти німецького промисловця Альфріда Круппа та його топменеджерів, яких обвинувачували у пособництві в агресивній війні

та використанні рабської праці – переважно євреїв з Аушвіца. Круппа засудили до 12 років позбавлення волі, але достроково звільнили у 1951 році.

Через деякий час після завершення Нюрнберзького процесу Ференц залишався у Західній Німеччині та допомагав євреям у підготовці угоди про репарації. Потім він повернувся до США й розпочав приватну юридичну практику.

Ференц багато років просував ідею щодо створення міжнародного трибуналу. Частково її вдалося реалізувати у 2002 році завдяки появі Міжнародного кримінального суду (МКС). Саме цей суд недавно видав ордер на арешт Володимира Путіна за підозрою у вчиненні воєнних злочинів в Україні.

«З початком повномасштабного вторгнення Росії в

Україну, Бенджамін Ференц послідовно засуджував російський режим та називав Путіна, «беззаперечно, воєнним злочинцем». І я радий, що він побачив, як Путіну видали ордер на арешт», заявив генеральний прокурор України Андрій Костін, коментуючи новину про смерть Ференца.

Ференц народився в 1920 році у Трансільванії в єврейській родині, яка незабаром емігрувала до США, щоб уникнути антисемітизму. У 1943 році він здобув ступінь юриста в Гарвардському університеті, потім вступив до лав армії США та вирушив до Європи, де тривала Друга світова війна. Зрештою приєднався до команди, якій було доручено розслідувати та збирати докази нацистських воєнних злочинів. Команда базувалася разом з армією у Німеччині і входила в концентраційні табори, коли їх звільняли, роблячи записи про умови в кожному з них та опитуючи тих, хто вижив.

Бенджамін Ференц написав 9 книг і десятки статей, висловив велику кількість промов і мандрував світом у свої 90 років, поширюючи девіз «Закон, а не війна»

На Землі від початку століття зникло понад 7% гірських лісів

Вчені виявили, що за останні два десятиліття по всьому світу було втрачено 78 мільйонів гектарів гірських лісів. Основними згубними чинниками є лісозаготівля, розширення сільського господарства та лісові пожежі.

Гори є домівкою для понад 85% птахів, ссавців і земноводних у світі. Колись гірські середовища були біля захищеними, ніж рівнинні, оскільки через специфічний рельєф люди мали до них менше доступу. Зараз гірські ліси перебувають під дедалі більшою загрозою, оскільки люди освоюють важкодоступні райони планети.

Китай продовжує гігантманію: найбільший у світі контейнеровоз

Побудований у Китаї найбільший у світі мегаконтейнеровоз MSC Irina здійснив свій перший комерційний рейс із контейнерного терміналу в порту Циндао на сході Китаю.

Судно майже 400 метрів завдовжки, що еквівалентно довжині чотирьох футбольних полів, а заширшки 61,3 метра, і може перевозити 24 346 морських 20-футових контейнерів

В Люксембурзі першими у світі зробили весь транспорт безкоштовним

Люксембург скасував плату за проїзд у всьому громадському транспорті у 2020 році. Через три роки після запровадження такої схеми мешканці дуже задоволені, кажуть, що система дозволяє їм легко подорожувати, а також має дуже позитивний вплив на навколишнє середовище.

Перша причина, чому запровадили безкоштовний транспорт – щоб вирішити проблему з перенасиченням автомобілів. У 2020 році в Люксембурзі була найвища кількість автомобілів на кількість мешканців з усіх країн ЄС: 696 на 1000 осіб. В результаті країна страждає від щільних за-

торів та високих рівнів викидів. Зараз мешканці кажуть, що безкоштовний транспорт спонукає їх залишати авто вдома. Однак, на дорогах все ще дуже багато автомобілів.

Як працює безкоштовний транспорт в країні. З 29 лютого 2020 року всі види громадського транспорту, включаючи автобуси, потяги та трамваї, стали безкоштовними як для жителів, так і для туристів у Люксембурзі. Ця схема діє по всій країні, і пасажиром потрібно купувати квиток, лише якщо вони хочуть подорожувати першим класом.

Раніше дохід від продажу

квитків у Люксембурзі становив 41 мільйон євро на рік: це невелика частина від понад 500 мільйонів євро поточних витрат на всю систему громадського транспорту країни. Дефіцит компенсується в основному за рахунок платників високих податків.

В результаті інвестиції в транспортну систему країни не сповільнилися. Нова трамвайна система регулярна та надійна, без перешкод для руху. Країна внесла рекордні інвестиції у покращення своєї залізничної мережі.

Люксембург має хороше сполучення з іншими частинами Європи громадським транспортом.

В країні діє мережа транспорту з Францією через TGV: французькі пасажирські швидкісні потяги з електричним приводом, які рухаються на швидкості 270 – 300 км/год.

Люксембург також пов'язаний з Німеччиною: туди курсують високошвидкісні поїзди ICE. Потяги вирушають з міста Люксембург до Брюсселя в Бельгії щогодини та до Льежа (теж у Бельгії) кожні дві години.

Мешканці прикордонних міст також користуються схемою безкоштовного транспорту. Але за проїзд між країнами, звісно, доводиться платити.

До Антарктики – на веслах

Іспанський спортсмен-мандрівник Антоніо де ла Роса вирішив самотужки проплисти через найбурхливіше моря на планеті до Антарктики.

7 січня 2023 року де ла Роса, вирушивши з мису Горн, крайньої точки Південної Америки, веслував на південь до острова Елефант, розташованого за 903 км в архіпелазі Південні Шетландські острови.

Де ла Роса вирушив у крихітному човні, який він назвав Ocean Defender, щоб стати першою людиною, яка наодинці допливла до Антарктики. Як і перші іспанські дослідники цього регіону, він подорожував без палива, використовуючи лише власні сили та океанські течії та вітер. Коли подорож завершилася, він подолав 2 380 км, ризикуючи життям у невблаганному антарктичному холоді.

Для де ла Роси це був не лише спортивний виклик – він також хотів задокументувати стан Південного океану. У своєму невеличкому човні він був набагато ближчим до океану. «Усі бачили острови пластики в океані по телевізору, але я бачив їх сам», розповів де ла Роса.

У бурхливому морі між мисом Горн і Ан-

тарктидою хвилі регулярно сягають 12 метрів. Вони становили постійний ризик для де ла Роси протягом його 26-денної подорожі, навіть попри те, що Ocean Defender побудували в Іспанії і спеціально сконструювали, щоб витримувати найсильніші удари антарктичних хвиль.

Налякати де ла Росу, який уже мав численні сольні мандрівки, непросто. У 2014 році він виграв французькі змагання Rame Guyane, подолавши на веслах 4 700 км від Сенегалу до Французької Гвіани за 64 дні. У 2019 році він наодинці подолав понад 4 000 км Тихого океану на дощці з веслом від Каліфорнії до Гаваїв за 76 днів.

Після цієї експедиції 2023 року він став першою людиною, яка наодинці допливла на південь до 59-ї паралелі.

Під час першої частини маршруту він мав веслувати 903 км від мису Горн до острова Елефант через ПРОТОКУ Дрейка. Своєю мандрівкою він також хотів нагадати про те, що історія цього регіону пов'язана з Іспанією. «Я хочу, щоб люди знали, що до того, як ці води назвали протокою Дрейка, вони називалися Мар-де-Осес», каже де

ла Роса і пояснює, що іспанський мореплавець Франсіско де Осес проплив навколо мису Горн у 1525 році. «Англійський дослідник сер Френсіс Дрейк проплив лише через Магелланову протоку, – додав де ла Роса. – Він ніколи не плавав на південь від мису Горн. Я думаю, ми маємо повернути назву Мар-де-Осес».

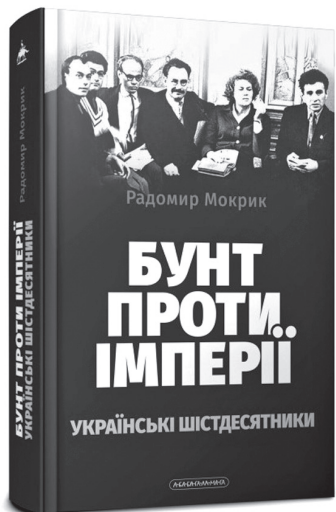
Антарктика продовжує притягувати людей попри небезпеки. За даними Міжнародної асоціації антарктичних туроператорів, у сезоні 2019 – 2020 років Антарктиду на круїзних лайнерах відвідали 73 670 людей. За їхніми оцінками, сезон 2022 – 2023 років може повернутися до допандемічного рівня.

Літо 1963 року

Поки партійні чиновники з усіх можливих трибун від Києва до Москви нещадно громили шістдесятників і встромляли палиці в колеса їхньої діяльності – молоді люди, видається, ще активніше взялися до творчої роботи

Що читаємо? «Бунт проти імперії: українські шістдесятники» (А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2023 рік)

Після заборони вистави «Отак загинув Гуска» у Львові Танюк, так само як і Алла Горська, не припинили бурхливу діяльність – попереду була ще не

одна заборона. В травні, вже після головних партійних зборів у Києві, епіцентр шістдесятництва на деякий час перемістився до Одеси.

Саме на півдні України проводилися літературні семінари, куди з'їжджалися молоді письменники з усієї республіки. Ці семінари були покликані не лише підвищити літературну майстерність молодих людей, але й «наставити їх на правильний шлях».

Однак 1963 року в Одесу приїхали люди з уже усталеними переконаннями. Тоді тут перетнулися шляхи киян Леся Танюка та Миколи Вінграновського, львів'янина Богдана Гориня, місцевого письменника Володимира Яворівського, і що, мабуть, найбільш важливо, Василя Стуса, який приїхав з Донбасу.

Зі щоденника Леся Танюка:
«Найцікавіше враження – Василь Стус. Майже містика. Спочатку мені потай показали його погруддя – ліпять Сорока, тут, на місці, зрозуміти

Цікавим спогадом про 25-річного Стуса в тодішній травневій Одесі поділився й Анатолій Бортняк:

«Правда, був він значно вищим від кожного з «семінаристів» на зріст (тоді здавалося, що лише фізично – а що духовно, ми й не здогадувалися). І був менш говірким, більш самозосередженим. І знайомство з ним було незвичним, за дещо парадоксальних обставин. [...] Під час першого ж дружнього застілля зайшлося про те, що в Одесі не чути жодного українського слова, а якщо хтось і промовить, то це викликає зневагу, і що взагалі в Україні ведеться політика винищення національної культури. Василь Стус, який саме надійшов, ніби насмішувато поставився до наших балачок, мовляв:

– Що ви, хлопці, верзете дурниці? Кому потрібна ця мужицька, відстає від цивілізованих мова? Не варта вона того, щоб нею так перейматися...

Ошелешені, ми гуртом ледве не побили свого «опонента». Добре, що, вчасно оцінивши критичну ситуацію, Василь тут же заприсягся, що пожартував, що сам він готовий умерти за ту мову...» (3).

Незграбний жарт Стуса справді радше відображав загальний настрій на семінарах. Національне питання вкрай загострилося внаслідок нагінок на шістдесятників, а мовна проблема окреслювалась дедалі виразніше. Зрештою, саме Василь Стус це знав чи не найкраще, адже щодня стикався з русифікацією Донбасу. Саме Стус за пів року до одеських зустрічей написав Малишків розпачливого листа про становище української мови.

Національний нерв на семінарах був дуже відчутним. Танюк наполегливо розповідав усім охочим про Розстріляне Відродження, а Богдан Горинь постійно повертався до національного питання протягом довгих нічних дискусій з однодумцями. Шістдесятники були у своїй стихії – молоді люди обмінювались досвідом і знаннями, а їхні дискусії в спекотній Одесі дедалі дужче підштовхували їх до вичення національної проблеми.

Якщо Василь Стус був на семіна-

Або ще гірше – справді здаєш назад. Розставляй.

І тут Микола всерйоз обурився: – О! Так у тебе ціла ідея! То ти хочеш виграти не просто так – за ідею? Тоді я не гратиму!

Змішав фігури і пішов. Всерйоз образився». (4).

Уже на початку червня Танюк повернувся до Києва. 1 червня КТМ організував вечір Володимира Маяковського. Сценарій написав Іван Дзюба, який багато років своїх академічних досліджень присвятив саме Маяковському, тому мав до нього певний симпатизм. Водночас таке урізноманітнення тематики могло дещо зняти напруження навколо Клубу творчої молоді. А втім, зі сцени таки пролунав «кромольний» вірш Маяковського «Долг Украине». Національний мотив так чи інакше залишався ключовим у діяльності КТМ. Це шістдесятники вкотре довели вже через тиждень.

Пізнього суботнього вечора 8 червня 1963 року кияни мали змогу бачити в середмісті незвичне видовище – десятки молодих людей ішли зі смолоскипами в руках. Шістдесятники та їхні прихильники влаштували чергову акцію: спершу в Інституті харчової промисловості ім. Мікояна відбувся вечір пам'яті Івана Франка, перебіг якого, однак, залишився в тіні смолоскипної ходи після заходу:

«Мало не всі присутні на вечорі, а зала була переповнена, із запаленими смолоскипами і українськими піснями рушили через увесь центр до пам'ятника Франкові. Було вже темно, і вогняні смолоскипи освітлювали яскраво розшиті українські сорочки на Володі Неруденку та на моєму Володі [Дроздові]. Поряд ми з Аллою. А за нами, за всім нашим гуртом – довжелезний хвіст демонстрації. І скрізь – вогні, вогні...»

Це була єдина справжня демонстрація в моєму житті. Кияни дивувались, хто обурювався, хто перелякано сахався. Чула голоси: «Что это? Говорят – Арсенал бунтує?» «Да нет – это националисты...» Але чулись і схвальні голоси: «Молодці хлопці, давно пора!» [...] Чи боялись ми? Ні! Коли поруч з тобою – пліч-о-пліч – стільки однодумців, – страху немає. Але розуміння того, що ми переступили межу? – було, безперечно. І це розуміння не лякало, а підносило. Ми розуміли, що творимо історію». (5).

Так згадувала про цю подію Ірина Жиленко. Цікавий штрих додає Іван Дзюба. Він окреслює у своїх спогадах маршрут демонстрації (Толстого – Червоноармійська – Хрещатик) і наголошує, що весь шлях від пам'ятника Шевченку до пам'ятника Франку з демонстрантами пройшов і Максим Тадейович Рильський, що вкотре засвідчувало його прихильність до молодих «бунтівників». Очевидці свідчили, що демонстрацію КТМ активно фотографували з усіх боків люди в цивільному.

Через десять днів після цього вечора в житті КТМ відбулася неабияка подія – лідер клубу Лесь Танюк одружився з Неллі Корнієнко. КТМціки

привітали молодят на Хрещатику іронічним плакатом: «Так загинув Танюк».

Молоде подружжя повернулося святкувати в Одесу, але й там не припинило культурницької діяльності. Танюк взявся за організацію ще одного вечора – цього разу пам'яті Тараса Шевченка в парку на Ланжероні. Незабаром в Одесу прибуло «підкріплення» – Алла Горська і Василь Симоненко. Однак «заморозки» не обминули й сонячну Одесу – в останню мить літературний вечір заборонили. Неллі Корнієнко пояснює:

«Для Одеси це був «переворот». Головне, що коли вони хотіли робити Шевченківський захід – вони це пробували робити через університет, тоді ще Яворівський там вчився. Вони хотіли тоді Одесу одразу підключити до Шевченка – захопити її «бліцкригом». Саме так вони це задумували – зухвалі вони були, в хорошому сенсі цього слова. Не боялися нічого. І це теж було стратегічно – це ж не було просто – Шевченко – бо Шевченко.

Шевченко не як поет – а як символ, як той, ким ми можемо вимірювати ментальність (хоч і слова тоді це та-

Ірина Жиленко і Марта Дзюба
Сімейний архів Марти та Івана Дзюбів

кого не було). Шевченко – тому, що це було про духовний світ, про ціннісний світ. Для російськомовної Одеси вони «переворот» гуманітарний робили. [...] Але тоді вже все забороняли. Те саме відбувалось і з театральними виставами – просто їздили по театрах і закривали вистави». (6).

Попри заборону Шевченківського вечора, до Києва молоді люди поверталися з ентузіазмом. Уже наступного місяця був запланований вечір, який став по-своєму знаковим для українського шістдесятництва.

У 1963 році в Україні широко відзначали 50-ліття від дня смерті Лесі Українки, тому тематичних вечорів не бракувало. Наприкінці липня у Спільці письменників висіли одразу дві афіші. Одна повідомляла про «офіційний» вечір за участі «зубрів»: Олеса Гончара, Максима Рильського та ін. Друга афіша інформувала про вечір під егідою КТМ: на літній естраді Першотравневого парку (сьогодні – Миський сад) мали виступити Ліна Костенко, Іван Драч, Ірина Жиленко. Ведучий – Іван Дзюба.

Молоді люди попиклувалися про справді розкішну програму – запросили Державний симфонічний оркестр (диригент Євгенія Шабалтіна), артистів театру опери та балету, київської філармонії та Укрконцерту. Першим мав відбутися вечір шістдесятників – 31 липня, наступного дня, 1 серпня, – офіційний. Це, безумовно, створювало певне напруження. Ірина Жиленко згадує, що напередодні концерту зустріла у Спільці Дмитра Павличка: «Каже: я аж злякався, коли побачив цю афішу. Як відкрита демонстрація. Хоч би розбавили кимось із таких...». (7).

Досвідчений Дмитро Павличко як у воду дивився. Літературний вечір перетворився на демонстрацію у прямому сенсі цього слова. Попри те, що молоді письменники отримали усі необхідні дозволи, вечір в останню мить заборонили. На той час шістдесятники вже звикли до заборон, але цього разу зчинили бунт. Не останню роль у ньому відіграв уже традиційно Іван Дзюба. Спогади його про цю подію характерно лаконічні, зате детальний опис залишила у своєму щоденнику Ірина Жиленко:

«Відповіли: вечора не буде. Заборонено! Чому? Іван Дзюба побіг в ЦК. Почали викручуватись: ви, мовляв, поперед батька в пекло лізете. Хай спочатку офіційний вечір відбудеться. Іван питає: що ж ви раніше думали?»

Адже завтра вечір. Афіші розклеєні, люди знають, ми готувались, запрошена Шабалтіна з оркестром. Відповідають: Шабалтіна вже відмовилась.

31-го ввечері сходилось. Люди, приїхав Іван Драч, Микола Вінграновський сяє як самовар – у нього сьогодні народився син. Дзюба вийшов на естраду і тільки розкрив рота, як з динаміків обабіч сцени ревула на повну гучність музика. Стоїмо. Музика скінчилась. Оголошують: завтра, 1 серпня 1963 року, в приміщенні театру ім. Лесі Українки відбудеться вечір, присвячений пам'яті поетеси. І знову – музика. Хлопці побігли в приміщення. Там якийсь тип крутив магнітофон.

*– Припини зараз же!
– Не можу, в мене наказ.
– Припини, бо ми тобі... – рвонувшись до нього найбільш гарячі.
– Одійдіть, бо викличу наряд міліції – в мене телефон.*

Довелось одійти. Дзюба кілька разів безуспішно намагався перекричати музику. Глядачі почали обурюватись. Тоді Дзюба попросив людей підійти ближче і сказав, що ми хотіли провести вечір, але чиясь горе-голова хоче нам перешкодити. Тому ті, хто хоче, щоб вечір Лесі Українки відбувся, нехай відійдуть з нами набік, подалі від гучномовців.

Глядачі зааплодували і рушили за нами до чавунної огорожі стадіону. Дзюба попереду ніс афішу з портретом Лесі. Якийсь дідок поряд зі мною обурювався: «Комуунізму ідем, а вечер Лесі Українки заперещают». На огорожу повісили афішу і портрет Лесі Українки. Хлопці принесли лаву. Дзюба виліз на неї і почав говорити. Понад півтори години вистояли люди на ногах, і ніхто не відійшов. Прекрасно читала Лесині вірші Тетяна Цимбал. Виступали Драч, Вінграновський, я, Тельнюк – а потім хто хотів.

В Одесі
Сімейний архів Л. Танюка і Н. Корнієнко

ще важко, але підборіддя, лоб, а особливо вуха музичні – Василеві. А тут і він сам, з рішучим ротом боксера й розслабленою усмішкою – мабуть, бо жарко.

Настрій богемний, я думаю, вони тут не вчать – просто підживлюють себе знаннями, що не один ти такий, у гурті легше. Читають свої твори, здебільша розмова компліментарна, хіба потім, наодинці – свос, зауваги. Не дуже лізуть один одному в душу, бо є все-таки єдність ситуації – погроми Драча, Вінграновського, Ліни Костенко й Некрасова в Києві, чуття загрози, спротив». (1).

Сам Стус також зафіксував у своєму щоденнику першу зустріч з Танюком: «Вчора бачив Леся Танюка – чорнявий, маленький, засмаглий хлопчина. Дещо сором'язливий. Він пише суховато-колючі вірші, прочитав цікавий вірш Драча про крила, які дядько завжди стинає». (2).

рі в ролі початківця (адже його вірші до цього часу виходили вкрай рідко в пресі), то 18 травня з Києва приїхав справжній «метр» з молодого покоління – Микола Вінграновський. Від часу «каяття» на партійних зборах минуло менше місяця, і Лесь Танюк не пропустив нагоди дорікнути своєму другові його «відступництвом»:

*«З нового – прибув з Києва Микола Вінграновський. Поснідав і сказав, що на жодні заняття не ходитиме; сів грати в шахи. Як на гріх – зі мною. Програв першу, програв другу, завівся: давай, каже, третю – на парі! Хто виграв третю – значить виграв усі три!
– Парі твоє дурне: але згоден, – дуже хочеться тебе покарати...
– За що? – справді здивований, бо між нами ніколи нічого лихого не було.*

– А за партбюро. За те, що покаявся, друже мій Вінграновський: – скис.

Лесь Танюк і Неллі Корнієнко
Сімейний архів Л. Танюка і Н. Корнієнко

Розсекречені архіви КДБ: Літак для ОУН

Нарівні з матеріалами про створення Союзом гетьманців-державників у Канаді і США у 1930-тих роках шкіл для підготовки українських льотчиків, у архівних фондах знайдено документи про спроби у той самий період придбати літак і організувати льотну школу представниками ОУН.

Тоді інформація про це потрапила в поле зору органів ДПУ і неабияк збентежила керівництво сталінських спецслужб у Москві.

У березні 1934 року на ім'я начальника ІНО ДПУ УСРР Володимира Кареліна надійшов лист із центрального апарату ОДПУ, в якому повідомлялося так: «Надсилаємо вилучений із архіву ОДВУ лист Ляховича до Кокарнищенка стосовно організації школи льотчиків УВО і зведення з цього приводу агента С/10. Нами крім цього отримано повідомлення А/212 про створення в Америці 2-х шкіл льотчиків Українськими Січачами – одну в Нью-Йорку та іншу для морських льотчиків у Чикаго. Про це доповідав гетьману Скоропадському відомий Вам полковник Шаповал із Чикаго».

Під зазначеною в документі аббревіатурою ОДВУ малася на увазі Організація Державного Відродження України, створена 1931 року в Нью-Йорку зусиллями ОУН. Одним із активних членів цієї організації був Євген Ляхович – інженер, журналіст, громадсько-політичний діяч, колишній воєн Української галицької армії і член підпільної Української військової організації (УВО). У 1923 році він виїхав у США, закінчив Бруклінський політехнічний інститут і водночас не переставав поширювати серед українців ідеї УВО, а потім – Організації українських націоналістів (ОУН).

Як свідчить документ, закордонній агентурі ОДПУ СРСР вдалося дістатися до архіву ОДВУ і викрасти з нього, серед іншого, один із листів Є. Ляховича, який містив важливу інформацію. Одразу резидентурі радянської розвідки у США була дана вказівка «ретельно перевірити відомості про організацію шкіл, звернувши при цьому особливу увагу на створення школи льотчиків у Європі за рахунок американських ресурсів».

Ознайомлення чекістів зі змістом листа дало їм підстави для серйозного занепокоєння. Лист був написаний 24 вересня 1933 року, коли Є. Ляхович під враженням зустрічі у США і спілкування з Євгеном Коновальцем, його розповідей про стан справ на батьківщині залишив роботу, розмірене життя і поїхав

у Європу. Хотів перебувати якомога ближче до рідного краю і бути чимось корисним справі боротьби за відновлення незалежності України.

Лист адресований знайомому у бізнесових справах у США на прізвище Кокарнищенко, який займав певне положення на підприємстві з виробництва літаків. У листі Є. Ляхович зазначає, що був змушений відкласти свої мрії про організацію власної фабрики і поїхати до Європи, де займатися журналістикою і політичною діяльністю. «Під час перебування у краї, – писав він, – я переконався, що навіть власний промисел, оскільки він має служити нашому народові, може успішно розвиватися лише в самостійній державі». Далі повідомляє, що боротьба за незалежність просувається значними темпами і висловлює впевненість, що вже найближчим часом ці мрії справдяться, а для цього кожен має докладати певних зусиль.

Після такого вступу Є. Ляхович перейшов до суті справи і висловив прохання: «Я нині співпрацюю з Організацією українських націоналістів... Європейським націоналістичним колом я розповів про Ваше становище на фабриці літаків, а також про Ваші великі знання у цій сфері. Вони доручили мені налагодити з Вами контакти. Якби Ви були настільки добрими й написали б «наукову розвідку» про виробництво аеропланів у наших краях після повалення влади окупантів, підкресливши при цьому наші реальні можливості, як і недоліки».

Але на цьому не зупиняється і переходить до наступного питання: «Для нашої роботи нам потрібен хоча б один аероплан. Якби ми його мали, то могли б у одній із дружок наших держав створити школу льотчиків. Це нам потрібно в інтересах загальної справи. Не могли б Ви нам у цьому допомогти... Я прошу Вас від імені ОУН (перепрошую за сміливість), щоб

Ви нам один літак зробили «як презент». Якщо він буде не зовсім новий – це не важливо... У тому ж випадку, якщо Ви не зможете нам його подарувати, то постарайтеся продати за зниженою ціною. Гроші на цей літак збере наша українська еміграція».

На завершення Є. Ляхович звертаючись до Кокарнищенка, зазначає, що той має широкі зв'язки серед американських військових кіл, відтак висловлює прохання дізнатися, чи не міг би хтось передати вже непотрібні їм військово-технічні засоби для потреб ОУН.

Ще один документ із архівних фондів розвідки свідчить про те, що ця історія мала розвиток. У повідомленні закордонного агента ДПУ УСРР С/10 від 13 березня 1934 року згадується про намір ОДВУ організувати курси льотчиків для українських молодих людей. «Інструкторами мали бути офіцери американської армії, – йдеться у документі під назвою «Питання про літак», – а навчатися повинні були б на власному літаку. Знайшлася людина, яка давала гроші на купівлю машини. Але справа затягнулася через незрозуміле ставлення крайової команди».

Агент ДПУ дізнався, що була людина, яка могла надати літак і допомагати в навчанні льотчиків, але ім'я цієї особи він не зміг встановити. Водночас повідомляв, що «важко було знайти 20 хлопців, які могли б себе утримувати і жити в Америці під час навчання в школі». Тобто ціла низка обставин стала на заваді втілення цього задуму.

Відтак архівні документи свідчать про те, що нарівні із Союзом гетьманців-державників також і представники ОУН розглядали найрізноманітніші форми, методи і засоби у боротьбі за омріяну десятиліттями незалежність України. Серед таких засобів була й авіація. Лобіюючи це питання, лідери української еміграції поклали надію на те, що рано чи пізно національно-визвольна боротьба на теренах СРСР спалахне з новою силою і тоді в нагоді стануть заздалегідь підготовлені й навчені українські льотчики, готові одразу сісти за штурвали наданих країнами Заходу літаків і відвоювати незалежність української землі.

Джерело:

Служба зовнішньої розвідки України
Сайт «Аргумент», 20.2.2023

Календар всесвітньої історії

21 квітня

753 до н.е. – традиційна дата заснування Риму.
1818 – австрійський уряд видав указ про дозвіл викладання українською мовою у народних школах Східної Галичини.

1920 – у Варшаві між Польщею і Українською Народною Республікою підписано Угоду, якою Польща визнавала УНР і зобов'язувалася підтримати її в боротьбі з більшовицькою Росією. Так звана Угода Пилсудського – Петлюри.

Народилася: 1926 – Єлизавета II, в майбутньому королева Великобританії та Північної Ірландії.

Померли: 1910 – Марк Твен, американський письменник; 1967 – Іван Крип'якевич, відомий український історик, академік.

22 квітня

1838 – уперше пароплав перетнув Атлантичний океан. У гавань Нью-Йорка прибув англійський корабель «Сіріус». Він плів 18 днів і 10 годин.

23 квітня

1932 – відповідно до рішення ЦК ВКП(б) розпустили всі письменницькі організації, натомість створили єдину Спілку радянських письменників.

24 квітня

1490 – народився Франциск Скорина, білоруський першодрукар, просвітителю.

1833 – у США запатентована газувана вода.

25 квітня

1913 – помер письменник Михайло Коцюбинський, останній період життя мешкав у Чернігові, де й похований.

1954 – американська компанія «Белл телефон» оголосила про створення сонячних батарей.

26 квітня

1890 – народився Микола Зеров, визначний поет-неокласик, літературознавець, критик і перекладач, професор Київського університету. Репресований і розстріляний на Соловках.

1945 – у Мюнхені помер Павло Скоропадський, гетьман Української держави у 1918 р. Від кінця 1918 р. – на еміграції у Швейцарії та Німеччині, де й надалі очолював гетьманський рух. 16 квітня 1945 р. був смертельно поранений під час бомбардування біля Мюнхена.

1986 – аварія на Чорнобильській АЕС, найбільша техногенна катастрофа в історії людства.

27 квітня

1904 – помер Михайло Старицький, письменник, театральний і культурний діяч.

28 квітня

1868 – народився Георгій Вороний, український і російський математик (нар. у с. Журавка Варвинського району).

1914 – у США запатентовано повітряний кондиціонер.

29 квітня

1882 – у Берліні введено в дію першу у світі тролейбусну лінію.

1931 – у СРСР проведена перша дослідна телепередача.

30 квітня

1975 – взяття комуністичними північно-в'єтнамськими військами міста Сайгон. Завершення війни у В'єтнамі.

1 травня

1921 – відкрито першу в Україні й Росії поштово-пасажирську авіалінію «Москва – Орел – Харків» на літаку «Ілля Муромець».

2004 – найбільше розширення в історії ЄС: членами Європейського Союзу стали Естонія, Кіпр, Латвія, Литва, Мальта, Польща, Словаччина, Словенія, Угорщина та Чехія.

2 травня

1519 – у Франції помер Леонардо да Вінчі, великий італійський художник, скульптор, архітектор, учений, інженер.

3 травня

1783 – російська імператриця Катерина II своїм указом заборонила селянам Лівобережної України та Слобожанщини переселятися з місць останньої ревізії, чим відбулося закріпачення селян.

1900 – у Прилуках народився Микола Яковченко, український актор театру й кіно.

4 травня

1863 – початок будівництва Одеської залізниці.
1904 – британці Генрі Ройс і Чарльз Роллс домовились про спільне виробництво автомобілів під маркою «Роллс-Ройс».

Народилася: 1929 – Одрі Хепберн, британська і американська актриса.

Літо 1963 року

7

Тепер – про себе. Пережила кілька важких хвилинок. Коли побачила, як наполегливо намагаються зірвати вечір, – злякалась. Відчувала, що буде нас покарано. [...] Всі вмовляють не виступати. Мовляв, не варто ризикувати можливістю друкуватися задля сорока людей. Вже була погодилась. А потім так бридко стало від того, що боюся! Вирішила виступати! Для твердості казала собі навіть вголос: «Хай мені буде не знати що, а виступлю! Це потрібно для мене самої!»

Темнішало. Я вже не могла розібрати написаного, а напам'ять вірша не знала. Думаю: невже не виступлю? Коли оголошують: Ірина Жиленко! Я вилізла на лаву, хлопці палили з газет смолоскипи, аби мені було видніше читати. Газету за газетою. Слово честі, заради таких хвилин варто постраждати. Клапті сажі літали в повітрі, сідали на мою білу блузку, вишиту волошками (що з неї зробилося!). Смолоскипи створювали якусь дивовижну музику тіней. Читали допізна. Домовились піти в суботу на могилу Лесі.

Після вечора я, Володя, Драч, Дзюба з Мартусею, Вінграновський та Сверстюк пішли до Романа Когодського. Випили, погомоніли трошки і розійшлися, бо були втомлені. (8).

Ірина Жиленко мала рацію: таке зухвале ігнорування партійних розпоряджень не могло

не викликати «оргвисновки» навіть у ті відносно ліберальні часи. Саму Жиленку звільнили з роботи, який, щоправда, не надто цим переймався, адже здебільшого проводив час у Брюховичах під Львовом. Над Іваном Драчем, який тоді завершував сценарні курси в Москві, нависла загроза виключення.

Посилюючи тиск на молоде покоління українських інтелектуалів, влада замість їхньої покірності досягала прямо протилежного ефекту. Щодо забороненого вечора пам'яті Лесі Українки Іван Дзюба протягом серпня підготував «пояснювальну записку». Офіційно вона була адресована керівництву Спілки письменників, але фактично перетворилася на один з перших документів самвидаву, який починав тоді поширюватися Україною. У своєму гнівному тексті Іван Дзюба пояснював, що насправді відбулося, і зрештою наголосив, що така поведінка партійних бюрократів – не менш як образ національної гідності.

[...]

Вечір у парку позначив новий етап у протистоянні шістдесятників і влади. Теоретичні роздумування та літературознавчі конструкції на кшталт «альтернативної культури» щодо офіційного канону набули цілком конкретних і промовистих форм. Організація літературного вечора майже од-

ночасно з офіційним заходом, за участі саме тих поетів, яких нещадно критикували з усіх можливих партійних трибун, являла собою демонстративний виклик з боку нової української культури.

Шістдесятники не обмежились поширенням Дзюбиного листа – після скандалу з вечором Лесі Українки вони написали колективний лист-протест у ЦК КПУ, під яким стояли підписи не лише молодих літераторів, а й Михайла Стельмаха і Максима Рильського, який, утім, як завжди, обрав позицію миротворця й уникнув «гострих кутів». Очевидно, кількість заборон на кінець літа 1963 року перейшла будь-які межі і спричинила серйозний зсув у сприйнятті радянської влади. Такий настрій зафіксував у листі до Григорія Кочура Василь Симоненко в липні того ж року:

«Дійшли до нас чутки про «вшанування» Лесі в Києві, зокрема про вечір в парку з участю Дзюби, Драча, Вінграновського та Жиленко. Не знаю, чи англійці поводитись так зухвало в Індії, але після візиту до Одеси, після львівської історії та після Лесиної вечірки я недогризки своїх ілюзій можу подарувати кому завгодно». (9).

Паралель між Україною і Індією – прямий і неприхований натяк на колоніальне становище України в межах СРСР. І це переконання серед шістдесятників лише посилювалось. Уже через рік термін «колоніалізм» уперше

прозвучав у самвидаві. Тиск на КТМ і окремих шістдесятників посилювався. Осінь пройшла для молодих людей під знаком чергових розгромних партійних нарад і безупинної критики. Але це все були дрібниці порівняно з трагічним фіналом року. 13 грудня 1963 року в черкаській лікарні помер Василь Симоненко.

ПРИМІТКИ.

1. Танюк Лесь. Щоденники. Т. 7. С. 415.

2. Танюк Лесь. Василь Стус у моїх щоденниках. С. 513-524.

3. Бортняк Анатолій. Травень 63-го // Василь Стус: Поет і громадянин. Книга спогадів та роздумів. С. 66.

4. Танюк Лесь. Щоденники. Т. 7. С. 426-427.

5. Жиленко Ірина. Ното feriens. С. 168.

6. Інтерв'ю з Неллі Корнієнко. Київ, 10 лютого 2022 р.

7. Жиленко Ірина. Ното feriens. С. 172.

8. Жиленко Ірина. Ното feriens. С. 174.

9. Симоненко Василь. Спадщина. Т. 2, кн. 1. С. 363.

Радомир МОКРИК,
історик, Інститут східноєвропейських студій, Карлів університет (Прага, Чеська Республіка)

«Українська правда» –
«Історична правда», 03.04.2023
Pravda.com.ua

Володимир Іванович Фриз народився 28 березня 1948 року. Заслужений лікар України, завідувач відділенням ендокринології Чернігівської міської лікарні № 2. Один з провідних фахівців України в цій царині медицини. Пише прозу і вірші, в тому числі поезії польською мовою. Лауреат обласної літературно-мистецької премії імені Леоніда Глібова (2017 р.), встановленої Літературною спілкою «Чернігів» та журналом «Літературний Чернігів». У обласній літературно-мистецькій газеті «Струна» було надруковано кілька колоритних оповідань автора з циклу про Київ – «Історії неповторного Подолу» (в № № 1, 6, 11, 12, 16).

Щойно Володимир Фриз завершив роботу над художньо-документальним романом «Сага про галицький П'ємонт». Це дійсно сага на понад тисячу сторінок, поділена на 6 книг. Йдеться про Галичину, де народився автор, історію його земляків протягом десятиліття, першої половини бурхливого ХХ століття на цих землях.

Друкуємо розділ з цієї книги. Він присвячений історії життя і загибелі відомого польського письменника з українським корінням Тадеуша Доленга-Мостовича. Місце дії – українська Галичина, що в міжвоєнний час входила до складу Польщі. Час дії цього розділу – спершу кінець 1938 – початок 1939 року. Далі – останні тижні серпня, тривожний передвоєнний період, а потім – вересень, початок Другої світової війни, яка й почалася 1 вересня 1939 року нападом нацистської Німеччини на Польщу. Вона вже була поділена сумнозвісним Пактом Молотова-Ріббентропа, від серпня цього ж року, коли два тоталітарні режими, нацистський – Німеччини і комуністичний – СРСР, ділили світ. За цим договором 17 вересня війська СРСР вдарили по Польщі зі сходу.

Герої оповіді живуть хоч і тривожним, але ще мирним життям, примарною ілюзією миру. Але війна розбиває всі їхні ілюзії.

Свого часу видатний польський режисер Єжи Гофман зняв дуже популярний і досі фільм «Знахар», за однойменним романом Доленга-Мостовича. Нагадаємо біографію письменника.

Тадеуш Доленга-Мостович (польською – Tadeusz Dołęga-Mostowicz, 10. 08. 1898, Окунево (нині Вітебська область Білорусі) – 22. 09. 1939, м. Кути, Польща).

Батько Стефан Мостович, юрист за фахом, орендував маєток, де вів зразкове господарство. Спогади про дитинство, яке минуло в атмосфері добробуту і спокою, і про середовище в якому жила місцева шляхта, лежать в основі багатьох повістей Доленга-Мостовича.

Навчався у Віленській гімназії, яку закінчив 1915 року. Вступив до Київського університету на юридичне відділення, брав участь у польській воєнній організації. Під час громадянської війни і розпаду Російської імперії Окунево опинилося за межами Польщі, і родина вирушила на батьківщину.

1918 року Тадеуш Мостович вступив добровольцем до лав польської армії, де служив до 1922 року.

Відтоді жив у Варшаві. Упродовж 1922–1926 років співробітник, а потім редактор газети «Rzeczpospolita», починає літературну творчість. Від 1925 року на сторінках цієї газети з'являються його статті і фейлетони. Того ж року з'являються і перші оповідання.

Під час Другої світової війни був мобілізований як офіцер захищати польсько-румунський кордон по ріці Черемш (м. Кути), де організував міліцію. Був застрелений радянськими військовими.

Перший твір – «Остання бригада». Популярність приніс роман «Кар'єра Никодима Дизми» – гостра сатира на суспільно-політичне життя. Від 1932 року пише зазвичай 2 романи на рік, відтак має високі літературні заробітки. Інші твори – «Чеки без сплати», «Прокурор Аліція Горн», «Брати Дальч і Ко» (1933), «Світ пані Малиновської» (1934), «Знахар» (1937), «Професор Вільчур», «Щоденник пані Ганки» (1939). Більшість з них мають добре спланований, напружений сюжет.

Від 1934 співпрацює з кінематографом. До 1939 року з 16-ти його творів 8 було екранізовано:

Після Другої Світової війни твори письменника були піддані забуттю через політичні обставини, й інтерес до його творчості відновився лише після 1956 року.

1978 року Тадеуша Доленга-Мостовича було перепховано у Варшаві.

Отже, розділ з книги Володимира Фриза. В дужках дано номери приміток, які подані в кінці тексту; пояснення польських слів або місцевої галицької говірки.

Присвячено знаому польському письменнику, журналісту та сценаристу Тадеушу Доленга-Мостовичу.

Люція не мала наміру святкувати Вігілью (1) Божого народження в чужій родині, тому відмовилася від пропозиції Ясельських прийти до них. Дотримувалася думки, що Різдво це родинне свято і їй потрібно бути з братом. Попрошлася з засмученим паном Михайлом і пішла у напрямку міста. До села Смодне, де біля річки Рибниці стояла лікарня Тарновського, з Косова було далеко для пішої ходи. З грішми було сутужно, тому дешево найняла фурмана, що повертався з міста в Смодне.

За своєю приналежністю до вірування в Бога Люція загубилася десь між іудеями і християнами. Мабуть тому не ходила ні до синагоги, ні до церкви чи костелу. В такий спосіб ніби не зраджувала своїх батьків, тата іудея і маму уніатку. Але вірувала в Бога так, як навчила її мама. Правда, молилася тільки перед сном та інколи перед вживанням їжі, а ще коли чогось боялася. Ніколи не сповідалася. Синагогу відвідала тільки раз і то на дуже наполегливе запрошення директора газелярні (2) пана Ротенберга. Різдво святкувала тільки за уніатською традицією. Різдвяна Вечеря нагадувала їй дитинство і маму. Давно вирішила, що прийде Різдво відсвяткує у Косові. Залишалися два дні.

Наступного дня пішла на базар. Мойсея на цей час залишила з пеленяркою (3), під наглядом якої він виконував фізичні справи та приймав водні процедури. Купила на базарі все для приготування дванадцяти страв, а в крамниці придбала недорогий посуд та свічки. Саме пішов сніг, такий рясний, що у приміщенні крамниці стало темно. Вийшла з дверей, уважно дивлячись під ноги та обережно ступаючи засніженими сходами, зійшла на хідник. Поки була в приміщенні, рясний сніг замережив все навколо та граційно кружляв у морозному повітрі. Раптом відчула запах парфумів, що викликав якусь тривогу і разом з нею приємні відчуття. Підняла голову і зі спини побачила офіцера. Той, з опущеною головою і надто сутулою поставою, йшов, стомлено човгаючи ногами засніженим хідником. Цей чоловік чомусь видався їй знайомим. Був чимось схожий на Тадеуша Доленга-Мостовича. Правда занадто худий і згорблений, наче мав якусь важку ношу.

Подумала, що здалося. Адже звідки тут перед Різдвом та ще й у формі капрала славнозвісний письменник і Варшавський фронт. Вже хотіла йти у протилежний бік, але щось заставляло йти слідом за цим загадковим офіцером.

Це запах чоловічих французьких парфумів «L' Aimant», вибудовувала логічну лінію, що підтверджувала її здогадку. Так, цими модними французькими парфумами з назвою «Коханець» користувався Тадеуш Доленга-Мостович.

Не стрималася і голосно поклікала:

– Пшепрашам, пане капрале. (4).

Офіцер різко повернувся, і Люція від побаченого випустила з рук пакунок з посудом. Перед нею дійсно стояв Тадеуш, але був мало подібний на франта, якого колись знала і любила. Був худий, що аж випирали вилиці, а лице мав сіре, наче виснажене якоюсь важкою хворобою. Його

запали очі випромінювали сум, безпорадність та відчай. Стояла розгублена серед скалок порцеляни і скла, які розлетілися по замерзлій і покритій тонким шаром снігу землі. Не могла вимовити ні слова, дивилася на нього очима співчуття та жалю і раптом заплакала.

– Матір Божа, – промовляла тихо крізь плач. – Тадеуш, чому ти у Косові та ще й у військовій формі? Я скоріше готова була тут зустріти святого Франциска, аніж тебе. Тадеуш мовчки підійшов до неї, присів і почав збирати скалки розбитого начиння. Коли все зібрав, викинув їх у дерев'яний смітник під парканом і тільки тоді почав говорити.

Володимир ФРИЗ Війна упирів

– Люція, це якесь диво, ти мій ангел рятівник. Тебе сам Бог мені послав, бо я скоро тут здурію або застрелюся.

Обняв і ніжно почав витирати її сльози хустинкою. Коли вилетів, поцілував руку, потім придушив її до свого лиця і так стояв без слів чи якихось рухів. За якийсь час наче пробудився зі сну і промовив:

– Боже милосердний, Люція, як я радий тебе бачити. Я про таке навіть не міг мріяти. А ти через мене розбила посуд, який щойно купила? Невже я такий страшний? Замовк на мить, дивлячись розгублено під ноги. – Звичайно, що так. Я дійсно страшний як зовні так і з середини. Але те, що розбив посуд, нехай тебе не засмучує. Може, це на добре, якщо вірити прикметам. Начиння я зараз куплю, навіть краще, ніж те, що розбилося. А ще купимо французького «Шампана», бо за таку зустріч варто не тільки випити, але і напиться. Отже ти, як колись, у Косові. Приїхала відпочити чи може вирішила виїхати до Румунії? Бо часи непевні.

Люція вже заспокоїлася і опанувала себе.

– Так, я в Косові, пане капрале, і гадаю, що нам краще поспілкуватися в помешканні, де я живу. Бачу, поговорити буде про що. Часу минуло багато, а подій сталося ще більше. Їхати до Румунії не бачу потреби. Я зараз живу в санаторії Тарнавського, разом з моїм хворим братом. Він переїхав дуже важку операцію і ледве вижив. Та про це згодом, бо мені дійсно потрібно купити посуд і провіант, тепер вже на трьох. То що, Тадзю, поїдемо до мене?

Люція уважно поглянула на Тадеуша. Той був розгублений і сумний, наче при гробі близької людини. Вирішила витягнути його з очевидної домовини внутрішніх страждань і обережно пожартувала:

– Дивлюся на пана капрала і розумію, що треба його відгудувати, бо виглядає так наче тільки вчора вийшов з «Мокотува» (5).

Тадеуш усміхнувся, але на лиці залишилася маска печалі.

Після того, як купили все необхідне, спіймали бричку і разом поїхали до Смодного.

По дорозі Тадеуш розповів, що зараз служить на кордоні у Кутах і до понеділка має відпустку. В армії вже другий рік. Колись у 1919 році теж пішов добровільно до війська, коли на Польщу напала більшовицька Росія. Швидко приїхали до будинку, в якому мешкала Люція.

Мойсея ще не було, мабуть

не закінчив лікувальні заняття. Люція приготувала каву, канапки, відкоркували шампанське і сіли за стіл. Тадеуш дивився кудись у простір, мовчав, наче був один. Відчувала нагальну потребу якось змінити його настрої, згадала, що скоро Різдво і почала.

– Послухай мене, Мостович, я запрошую тебе на Різдвяну вечерю. Гадаю, ти не забув, що греко-католицьке Різдво за два дні.

Тадеуш мовчав, тому Люція подумала, що він як католик не приймає це запрошення. Згадала Ясельських і подумала: «Ох ці зарозумілі поляки. Вони вічно демонструють, що більші католики, ніж сам Папа Римський».

– Знаєш, Тадзю, Бог один на світі, а не так, як ви думаєте, що у вас є якийсь свій польський Бог. Те, що ви в Кальварії збудували Хресну дорогу, ще не дає вам права думати, наче ви вірите в Бога виключно правильно. А ще, запевняю тебе, коханий, приєднатися до святкування Різдва інших християн не є гріхом, а великою благодаттю. Тим більше, що ніхто на сьогодні точно не знає, коли народився син Божий. А Григоріанський і Юліанський календарі кінцево завели в блуд католиків, уніатів і православних. Але роби, як знаєш. Це твоє право і твій вибір. В голосі Люції прозвучала нотка роздратування і суму.

Тадеуш схопив її за руку і почав цілувати. Потім декілька раз повторив:

– Вибач мене, Люці. Ти не так мене зрозуміла. Ось послухай. Моя мама Станіслава Попович походила з давньої української родини греко-католиків. Батько католик. В нашій сім'ї завжди святкували мамине і татове Різдво. А коли я навчався у Київському університеті, відвідував Православні храми, і не тому, що там був тільки один костел. Я насправді відчував у цьому потребу. А сьогодні щасливий з того, що маю твоє запрошення і можливість з тобою зустріти велике свято. Але сумніваюся, чи маю право на це, бо почуваю себе дуже винним перед тобою.

– Тадеуш, не посипай свою голову попелом, бо ти ні в чому не винний. Між нами був звичайний курортний роман, а він завжди має печальний фінал. Я дійсно сумувала за тобою і навіть плакала, казала, що буду вічно тебе кохати. Але ми, жінки, такі. Поплакали, пожурилися і змирилися. Ти мені дуже вдало розтлумачив тоді, що кохання не буває вічним і за тривалістю поступається навіть ондуляції (6) і вічному перу (7).

– Люція, мені прикро, що ти запам'ятала цю мою гідку і пихату фразу. Я благаю, пробач мене. Мій вчинок, мої слова були щонайменше хамством. Можливо, в тих словах і є якась маленька доля правди, але вона не повинна була стосуватися тебе. Та сталося так, як сталося. Знаєш, я досі відома людина, колись головний редактор часопису «Жеч Посполита», популярний репортер, письменник, активний політик. Мій місячний зарібок складав 15 тисяч злотих, в той час як генеральний прокурор отримував три з половиною тисячі. Я їздив на дорожньому «Бююку» і пихато заявляв,

що краще «Бююк», ніж помнік (8), винаймав шестикімнатні апартаменти в палаці Рембелінського. Більшість моїх творів екранізували, мене обожнювали жінки і всюди хвалили. Правда, дуже ненавидів мене маршалек Пільсудський та його прихвостні, за мої критичні статті на його адресу. Але це теж додавало мені популярності, і гордина непомірно росла. Вона заволоділа мною, і я забувся, що в першу чергу є звичайною людиною. Роман з тобою був тільки курортною розвагою чванливої столичної зірки з дуже симпатичною провінційною лялькою. Але, Люція, той Доленга вже помер. А Мостович порозумнішав мабуть після того, як йому добре натовкли голову кийками і кинули помирати в каналі біля села Лом'янок під Варшавою. Я не поміняв своїх поглядів, але багато що переосмислив. А головне – зрозумів, що ніхто не має права задля власних чи навіть державних амбіцій топтатися по чийсь долі, а тим більше ображати чийсь кохання. Мені прикро і соромно. Дякувати Богові, з віком ми все таки розумнішаємо, але на превеликий жаль, повернути минуле чи повернутися в нього, хоча б для того, аби виправити свої помилки, вже неможливо. Це є найбільшою людською проблемою і моєю безмежною прикрістю. Люція, я вважаю Божим знаком і великим Різдвяним подарунком мені те, що маю сьогодні можливість попросити у тебе вибачення. Бог дає мені шанс і можливість бути чистішим, саме на це Різдво. То чи можу я його ігнорувати? Тадеуш говорив, не піднімаючи голови, а на підлогу капали сльози. Люція бачила, що він дуже змінився і знаходиться в стані важкої депресії. Спогади про їхні стосунки тільки посилюють цей стан. Вирішила якось переломити ситуацію.

– Галлю, Тадеуш зупинися. Ти, коханий, чомусь занадто драматично дивишся в наше з тобою минуле. Очевидно, що життя без прикрас не буває. І у кожного вони свої, але не можна забувати і про хороше. Що ж до наших з тобою стосунків, не дивлячись на те, що ми вважаємо їх «курортним романом», вони є світлою, кольоровою і теплою картиною на стіні кімнати мого життя. Я вдячна долі, що ти зустрівся на моєму життєвому шляху, а тобі дякую за те, що ти був серед кращих чоловіків, яких я до того часу знала. Та не варто повертатися в минуле. Я прочитаю тобі зараз один вірш, він саме про це і може переконає тебе де в чому. Його подарував мені чоловік, любові якого я не достойна. Признаюся тобі, я теж не свята, а червива, як та смачна, але перезріла черешня. Ми з тобою, Тадзю, два чоботи пара. То ж слухай.

В минуле вороття важка потреба, На кожен час своя біда своя печаль. Минуле щастя повертати теж не треба, Прийдешнє щастя – це мертвий кришталь.

Кришталь минулого, як марево, звабливий, В проміннях спогадів нам душу зігриває, А в дійсності кришталь нікчемний і фальшивий, На міцність випробуй і враз фантом зникає.

Минуле горе більш того, для чого, Воно вже душу розривало вам. Не повертайтеся в минуле, ради Бога, Страждання й біль ви віднайдете там.

Тадеуш уважно слухав вірш і коли Люція зупинилася, знову поцілував її руку.

– Ти дуже мудра і добра жінка. Я знав багатьох жінок з шляхетних і знаних сімей, але таких, як ти, не зустрічав.

9 Люція сумно посміхнулася і відповіла:
– То Різдвяна атмосфера зробила мене такою. Насправді я інша. Тому на рахунок доброти трихи перебільшив. Частіше про мене говорять, що я стерва. І це, на жаль, правда. Але я вдячна за твою оцінку, вона мені зіграла душу. Тішусь, що на цім світі є людина, яка думає про мене добре. Як казала моя колежанка Хелена: «Боже, зроби мене такою, як про мене думає моя сестра».

Далі розмова пішла про різне. Було видно, що у Тадеуша болить душа за те, що діється в його державі. Він мав потребу, аби його вислухали, особливо та жінка, яка врятувала його від самогубства, на яке вже наважився. Свій порятунок сприйняв, як дароване Богом чудо і хотів, щоб ця жінка також врятувала його Вітчизну, за яку турбувався більше, ніж за себе.

– Я вдячний тобі, Люція. Твій вірш дуже повчальний, а ти справді надзвичайна жінка. Мені зараз без меж важко, а ти пробуй мене розрадити. Але ж тоді я не пожалів тебе, не вчинив так, як це робиш ти сьогодні. Твої добрі слова мені зараз дуже потрібні, бо для мене настали важкі часи. Я далі не можу спокійно спостерігати за тим, як моя держава вперто прямує до глибокої прірви та неминучої загибелі. Не можу сприймати без болю і гіркоти в душі бездарну політику наших поводитирів. Уже четвертий рік, як у владі немає маршалка Пілсудського, який в різних іпостасях керував державою з 1918 року, а з 1926 по 1935 був міністром оборони Польщі. Хоч він хотів мене знищити, хай з миром спочиває на Вавелі у катедрі святих Станіслава і Вацлава. Нинішні президенти і уряди міняються мало не кожен рік. Міняються, а справи, як бачиш, у державі все гірші і гірші. Боюся, що скоро за Пілсудським буду жаліти. Я перестав писати критичні статті, бо влада не читає нічого, окрім своїх бездарних і брехливих проєктів. А маргінальні політики та ура-патріоти чомусь вважають мене антидержавником та агентом Берліна і Москви. Я кинув своє ремесло, не друкуюся в газетах і не можу писати щось пристойне. Останній мій роман «Щоденник пані Ганки» хоч написаний як детектив, нудний і сірий, мов життя героїні і держави, в якій вона паразитує. Вона і її оточення – представники вищого світу Польщі. Але в дійсності світ цей не вищий, а якийсь паралельний. Він облудний, як у наркоманів, бо в дурмані розкоші і марнотратства веде до жалючого фіналу державу. Я вирішив відірватися від сумних реалій сьогодення і почав писати історичний роман про трьох великих королів Болеславів – Хороброго, Сміливого та Кривоустого. Та припинив з відчаю, що Бог у цей складний час відмовив нам в такому вождеві. Тому пішов служити до війська. Гадав, що саме тут буду потрібний моєму народові і державі, вірив, що саме вони потребують захисту. І що? Мій народ не думає про державу, шинкує і веселиться. В суспільстві домінує демагогія і брехня, що наша держава непохитна, а армія могутня, як ніколи. Та я добре знаю, яка у нас армія. Насправді її немає. Те, що називають армією Польщі, ніщо інше, як фантом. Це середньовічна ватага на конях, озброєна списами і шаблями. Серед офіцерів ходить жарт, чому польський міністр оборони і генерали дефілюють на конях та вважають кінноту ефективною в сучасній війні. Вони кажуть так: «Тому на конях, бо однієї голови їм замало». В нашій державі насправді відсутня потуга, яка здатна захистити її народ. Я втрачаю від цього розум, почав пити, а коли напиваюся до безтями, хочу покінчити життя самогубством. Ти мене врятувала, але я не впевнений, що колись з відчаю не

пушу собі кулю в скроню.

Тадеуш сидів, обхопивши голову руками, на яких переповнені кров'ю вени, наче змії, обвивали передпліччя та китиці, переповзаючи на пульсуючі скроні. Підняв голову. – Я дуже радий, що зустрів тебе. Може, ти послана Богом?

Дивився їй у вічі, наче мала дитина, котра просить захисту і порятунку. Люція обхопила його голову руками і притиснула до грудей. Ні він, ні вона не бажали згадувати про своє кохання, цілуватися чи впадати в любовні розваги. Це була зустріч людей, у кожного з яких була своя особиста життєва трагедія і які бажали хоч якось допомогти собі та одне одному.

Володимир ФРИЗ

Війна упирів

Фільм «Знахар» (1982) режисера Єжи Гофмана за романом Тадеуша Доленга-Мостовича. В головних ролях: професор Вільчур – Єжи Бінчицький, Марися – Анна Димна, Лешек Чинський – Томаш Стокінгер.

Дні летять швидко. Люція добре приготувалася до передріздвяної вечері, на яку запросила Тадеуша, чоловіка, який залишив в її долі солідне почуття закоханості та незабутні спогади. Тепер мала до нього якесь незвичне почуття. Почуття, яке, мабуть, можна порівняти з почуттям жінки до чоловіка, з яким прожила довгі роки, і хоч вже давно не кохає його, спогади про їхні чудові дні любові пробуджують потребу бути разом з ним у знакові дні. Мойсей в усьому допомагав їй. Безкінечно розпитував про Доленгу-Мостовича, особливо коли дізнався, що той відомий польський письменник. Тадеуш приїхав десь коло восьмої. Був у чудовому гарнітурі і мав добрий настрій. Став далеко не схожий на того замушеного капрала, з яким Люція зустрілася пару днів тому. Подарував квіти і свою книжку «Знахар». Люція прочитала підпис: «Чудовій жінці яка врятувала мені життя. Автор Тадеуш Доленга-Мостович.»

Став перед нею на коліна, взяв за пальці рук, припав до них губами і промовив тремтячим, тихим голосом:

– Люція, ти для мене, наче свята Марія. Ти врятувала мені життя. В той день, коли ми зустрілися, я мав намір вчинити самогубство. Сам Бог тебе послав на мій порятунок.

Мойсей з цікавістю дивився на цю сцену, а потім величаво промовив.

– Я став свідком сцени, розказуючи людям про яку, можна заробляти гроші.

Люція засміялася, поцілувала Тадеуша у голову і допомогла встати з колін. – Тадеуш, не порівнюй мене з Святою Марією, занадто я грішна і що прикро, не здатна відмолювати свої гріхи, навіть якщо піду у монастир. Хоч може колись це і потрібно буде зробити. Далі звернулася до брата.

– Мойсею, у тобі тільки половина іудейської крові, а ти думаєш тільки про гроші. Сьогодні, коханий, Різдво, у Святої Марії народився син Божий. Сідаймо за стіл, помолимося і привітаємо одне одного з великим святом. Христос народився! – Славімо його, – в один голос відповіли чоловіки і попрямували до столу.

Після вечері Мойсей пішов

відпочивати а Люція запитала у Тадеуша:

– Скажи мені, те, що ти написав у цій книжці про побиття доктора Вільчура, дійсно сталося з тобою? І це мені цікаво, за що тебе так не полюбили Пілсудський?

Бачила, що йому були неприємні ці спогади. Тадеуш якийсь час мовчав. Мабуть, в думках повертався у той час і події. Далі крутнув головою, наче хотів скинути з неї щось важке, і відповів: – Я був редактором часопису «Жеч Посполіта». Мушу повторитися – молодий і амбітний журналіст, репортер, літератор. Вісім написаних мною творів були екранізовані. Моє прізвище не сходило з афіш, сторінок газет і журналів. Я входив

тотобілем відвіз її з братом аж до Станіслава. Там Тадеуш мав зустріч з начальником Станіславського гарнізону генералом Станіславом Главатим. Прощалися зі словами, але не як закохані, а як давно знайомі люди яких єднає спільне минуле.

– Може так статися, що ця наша зустріч остання, адже війною пахне, гідко, як оцим армійським тютюном, – мовив Тадеуш, прикурюючи нову сигарету.

Люція нічого не відповіла на його жарт. Не противилася цій розлуці, бо не було вже між ними кохання. Після Різдвяної ночі їхні стосунки перетворилися на товаришування людей, яких єднають приємне минуле та схожі життєві проблеми. Але Мостовичу ця зустріч врятувала життя і допомогла здолати депресію. Люція також мала своєрідну вигоду від цієї зустрічі. До цього ще тілом не зраджувала Юркові. А з Тадеушем переступила цю межу, бо кохалися з ним і наче повернулася у світ, в якому жила до Юрка.

Воскреслий на короткий час мимуваний любовний роман зігривав їм душу і кілька разів після вжитого шампанського приводив до задоволення пробуджених природних потреб.

Повернулася з Мойсеєм до Ріпного. Тут все було, як і колись, але відчувалася якась напруга. Нафтопромисел працював, як і раніше. Ротенберг був настільки зайнятий, що впродовж тижня, як повернулася, жодного разу не зателефонував. А коли випадково зустрівся з нею, поспіхом повідомив їй, що в Європі діються жахливі речі, і він не має хвилини вільного часу. Спішно прощаючись з нею, стурбовано промовив:

– Люці, мені зараз не до фліртувань і забав. Настають часи – Содом і Гоморра. І чомусь здається мені, що нам, юдеям, знову знадобиться Мойсей. Гітлер цілковито втратив розум. Євреї допомогли йому прийти до влади, а він замість вдячності влаштував їм погроми і вигнання з Німеччини. Але до нас у Галичину біда прийде зі сходу. Я впевнений у цьому, бо маю на це вірну інформацію. Хоч революцію в Польщі організували більшовики-євреї і при владі там саме вони, це не полегшить нашу долю, шановна пані Мортхалевич. Ситуацію в Москві радикально міняє товариш Сталін, і теж не на нашу користь. Я бачу порятунок тільки в терміновій еміграції до Америки.

Це дуже стурбувало Люцію. Пригадала розмови Мостовича про неминучість війни. Подібне теж чула від вуйка Даниловича. А чи Ріпне – саме те безпечне місце, в якому можна жити в час війни? Мабуть, що так. Тішила себе наступними думками. Нафта сьогодні потрібна всім, і особливо тим, хто веде війну.

Люція дуже розраховувала на Ротенберга. По суті, вся її стратегія і тактика була збудована на впевненості, що пан директор буде запорукою її благополуччя. На цю перспективу ще недавно вказували його напелегливі залицяння. Тоді слова і вчинки Ротенберга були такі обнадійливі. А тут несподівано прикра поразка.

Люції хотілося побути з дочкою, що довго жила в Австрії, але доктор Тарнавський рекомендував Мойсеєві на кінець серпня приїхати на ще один, вже останній курс лікування. Бачила позитивні зміни в здоров'ї брата і це запевнило її в необхідності

таких дій. Дуже бажала, щоб Мойсей був дієздатний, бо мала велику потребу в його допомозі. Приїзд дочки навіть сприяв цьому. Вирішила їхати в Косів в останній тиждень серпня, але різні потреби затягнули виїзд аж до 27 серпня. В Косові були під вечір. Мусіла рахувати кожную копійку, тому помешкання зняла в селі Смодне, недалеко від лікарні. «Гроші збережу, і недалеко до місця лікування», роздумувала, розпаковуючи валізу. Мойсей допомагав їй і навіть жартував:

– Добре, що поїхали в Косів, тут Румунія поруч. Румунешти хоч і друзі Гітлера, до євреїв ставляться добре. Кажуть, що скоро буде війна, а я, правду кажучи, її боюся. І чомусь не так німців, як саме москалів. А ще я дуже хочу зустрітися з паном Доленго-Мостовичем. Він добра і цікава людина. Але мені чомусь здається, що він нещасливий і дуже самотній. Я прочитав його книжку, ту, що він подарував тобі на Різдво. Вона мені по сей день не виходить з голови. Гарно написана, щиро і правдиво, так, що душу ятрить і сльозу точить. Я був вражений. Цікаво, як це письменникам приходить в голову те, що вони пишуть. Вони що – просто вигадують? Адаже я теж багато що вигадую, але написати книжку нездатний.

– Вони не вигадують, а пишуть з досвіду свого життя, бо уважно спостерігаючи за життям людей. Далеко не всі здатні писати книжки, бо, без сумніву, це вміння – дар Божий. А ти записуй, що вигадеш, і може теж колись напишеш книжку.

Мойсей задумався, мовчки дивлячись у відкрите вікно. Коли Люція сказала ці слова, то спіймала себе на думці, що згадала про Тадеуша тільки зараз, завдячуючи Мойсеєві. «Цікаво, де він зараз? Може, буде в Косові, і ми ще раз зустрінемося? Запитаю його, чи буде війна. Та й просто поговоримо». В душі щось защеміло. Тадеуш в її серці заповнив ту прірву, яка утворилася на місці почуттів до Юрка, тому спогади про нього знову почали тривожити її свідомість.

Наступного дня пішла з Мойсеєм до доктора Тарнавського. Той був радий зустрічі, оглянув Мойсея і констатував, що стан пацієнта задовільний та вселяє надію на майже повне видужання. – Результат, скажу вам, фантастичний. Я обов'язково опублікую в медичному журналі матеріали про цей випадок. А тепер ще трошки ваших зусиль. Гадаю, не довше як двадцять днів лікування – і ви, пане Мойсею, будете практично здоровий. Я поздоровляю вас, пані Люція. Тільки дякуючи унікальній операції доктора Шиманського, вашій наполегливості та терпінню самого пацієнта ми отримали такий феноменальний результат.

Настрій був чудовий, хотілося випити шампанського, та фінансова скрута не давала такої можливості. Потрібно було протриматися ще майже три тижні і залишити гроші на дорогу. Думала, як вийти з цієї біди, і раптом до голови прийшла цікава думка. А якщо запропонувати панові Ясельському свої артистичні здібності? Мойсей вже не потребував її допомоги і з задоволенням самостійно ходив на процедури. Мала вільний час і в такий спосіб могла заробити хоч кілька десятків злотих.

Наступного дня в оркестровій залі зустрілася з паном Михайлом. Той був неймовірно радий її приїзду до Косова. Відчувалося, що він симпатизує Люції. Не таїлася, що має фінансові труднощі.

– Я здібна до співу і танцю, граю на гітарі і фортепіано. Якщо це можливо, то візьміть мене у свій оркестр за найскромнішу платню. Братові обов'язково потрібне це лікування, а я банкрут.

– Не журіться, мила пані Люція, – почав заспокоювати пан Ясельський. – Ваша пропозиція дуже цікава. Я вже давно шукаю пристойного соліста для мого оркестру. На танцювальні банкети для людей з надлишковою вагою бажано, щоб з оркестром було співзвучно, а ще краще зваблива співачка і танцівниця.

10 Після прослуховування Люції пан Міхал був більш ніж задоволений, мав піднесений настрій. Ходив по залі, насвистуючи якусь мелодію.

– Ви маєте чудовий голос, ви артистична і красива. Танці ваші мають кабаретний стиль, і це теж підходить до нашої роботи. Кілька репетицій, і ми запропонуємо цим тлумист (10) ненажером, фантастичну концертну програму. В ній буде дебют... Зупинився на секунду в задумі. – Дебют відомої австрійської співачки Люції, під спів якої ці багаті мішки будуть танцювати до втрати свідомості, а не тільки ваги. Наш задум буде мати ефект потужного мистецького вибуху в цьому провінційному закутку Карпат. Гарантую вам, це буде бомба, і ми заробимо з вами трохи грошей.

Люція розуміла, що Ясельський перебільшує, як всі музиканти і артисти в такій ситуації. Без ілюзій і авантюризму, жоден митець не зміг би досягнути успіху та творчої досконалості. Очі пана Михайла горіли і він продовжував:

– І це буде тільки початок нашої оборудки. Пані Люція, я бачу великі перспективи нашого задуму, з гастрольми до сусідніх Румунії і Словаччини. Про Польщу я вже мовчу. Галіція, без сумніву, буде наша.

Почалися репетиції. Настрій капелмейстера передався музикантам. Оркестр працював злагоджено і задоволено, в передчутті майбутнього шаленого успіху. Музиканти розмовляли між собою про можливі гастролі по Заліщицьких, Трускавецьких і Моршинських курортах.

Так минули ще два дні. Було перше вересня. Люція прийшла в оркестрову залу на дев'ять, як домовилися з паном Михайлом, але його ще не було. Почала з оркестром проганяти речі, що вже були відшліфовані і готові до презентації.

По десятій до зали майже забіг Ясельський. Мав розгублений вигляд. Всі зрозуміли, що щось сталося. Були різні здогадки. – Десь пожежа, а може в місті Коломия знову з рейок зійшов поїзд, або черговий раз змінився польський уряд чи заплакала ікона Матері Божої в Ченстохові. Але те, що сказав пан Михайло, перетворило жваві обличчя музикантів на застиглу маску з міною страху, здивування і розпачі одночасно.

– Почалася війна! – Наче грім серед ясного неба, прозвучало в кімнаті. – Німецькі війська перейшли кордон Польщі. Я заходив до гміни (11), там отримали термінову телеграму про бомбардування Львова. Це жах. Що робити? Польщею вже гуркотять німецькі чолги (12). На схід тікати не можна, там соліти, а на заході і півдні держави – сателіти Третього Рейху. Я в розпачі і розгубленості. У мене ще маленький Юрчик, і Зофія, мабуть, знову вагітна. Франція і Англія хоч і підписали з нами договір про допомогу, навіряд чи забажають втягуватися у війну з Німеччиною. Настала мертва тиша. Кожен думав про своє. Для Люції ця звістка не була несподіванкою. Вона вже більше року чує розмови про вірогідність війни. Дочку саме через Аншлюс Австрії запросила до себе, євреїв там почали переслідувати. В Ріпному залишилася тільки з розрахунку, що на випадок війни тут буде більш-менш безпечно. Питання тільки в тому, що зараз робити? Їхати з Косова додому чи залишатися тут до з'ясування ситуації?

В цей час двері оркестрової кімнати відчинилися і до зали зайшов доктор Тарнавський. Був спокійний. Побачив розгублені обличчя музикантів і майже панічний стан Ясельського.

– Панове, прошу заспокоїтися, – почав врівноважено, спокійним і певним голосом. Кожне його слово звучало як настанови гіпно-тизера. – Прошу припинити пані-

ку і вислухати мене. Німецькі війська ще дуже далеко. Те, що Люфтваффе бомбардували Львів, більше схоже на психологічну атаку. Це лиш бажання посягти паніку і заставити польське військо якнайвидше капітулювати. Панове, територія, де ми знаходимося, це пограниччя з Румунією, яка завжди була толерантна до її сусідів. А ще я добре обізнаний з умовами так званих договорів Молотова – Рібентропа, тобто Гітлера і Сталіна. Їх насправді кілька. Остання їх домовленість називається «Про дружбу і кордони». В ній чітко визначені сфери впливу Радянського Союзу і Третього Рейху. Напад німців на східну Галичину – це якимсь непорозуміння. Німці, якщо не збираються нападати на Радянський Союз, в Східній Галичині не повинні пересту-

Володимир ФРИЗ

Війна упирів

пити межу по лінії Перемишль, Самбір, Львів, Дрогобич, Станіслав. До нас якщо і прийдуть, то тільки Совіти, а вони, як відомо, ще не перейшли східний кордон. Хіба що Гітлер вирішив зробити українцям автономію і про це домовився зі Сталіном. Було б добре, але є вагомий підстави сумніватися в цьому. Шановне панство, аби знати, як буде, мусимо заспокоїтися і трохи почекати.

Це була промова Мойсея перед єврейським народом, що зібрався втікати з Єгипту. Тарнавський, як і Мойсей, не був впевнений, як краще діяти, але на відміну від Мойсея, запропонував замість утікати – очікувати. Мойсей мав досвід втечі, бо вже втік з країни Мідіян, а головне – мав підстави, бо отримав на горі Сінай настанови від Господа. А Тарнавський не мав ні досвіду, ні настанов, тому діяв на свій розсуд.

Холеричний, як і більшість людей творчого характеру, пан Ясельський почув те, що так хотів почути. У нього маленький син, за якого він готовий хоч в цю хвилину померти, але потрібно було не помирати, а рятувати дитину життя. Спокійне і впевнене слово доктора Тарнавського повернуло Ясельського до життя. Витираючи слези, підійшов до Тарнавського і, простягаючи йому руку, промовив: – Дякую вам за мудру настанову, пане Тарнавський, бо я мало з розуму не зійшов. Зофія кричить: збирай речі і кудись тікаймо. А куди бігти з малою дитиною? Тут є хоч дах над головою, є друзі і знайомі люди. Є ліси навколо і рідна висока в горах. Врешті решт, є оркестр і наше мистецтво, яке допоможе нам вижити навіть в час війни.

Схопив диригентську паличку, стукнув по піюпітру і, наче не було тих жажливих хвилин стресу, голосно промовив: «Увага, панове, вступ до «Танго Міхаеля». Послухаємо, як воно звучить з моїми словами до нього».

Оркестр зазвучав так злагоджено, що Люція заслухалася і не вступила у потрібному місці.

– Пані Люція, будьте уважні, війна в порівнянні з тим, що ми зараз робимо, – аматорство *лабухів* (13), – посміхаючись, зробив зауваження капелмейстер. Музиканти і особливо доктор Тарнавський вибухнули сміхом.

Люція підійшла до Тарнавського.

– Отже, шановний пане Аполінарію, лікування ми не припиняємо і я з братом залишаюся в Косові.

– Саме так, мила пані, саме так. А зараз я з нетерпінням чекаю вашого співу. Пан Міхал говорив з таким захопленням про ваш чудовий голос. Сьогодні нам дуже не вистачає чогось такого, що зігріві наші розпалені душі.

Всі загарбники починали свої війни на світанку. Так вчинив Гітлер, саме так розпочав окупацію Польщі Сталін.

17 вересня 1939 року о п'ятій годині ранку два угруповання радянських військ Українського фронту під командуванням маршала Тимошенка, числом 617588 солдатів, без хоч якогось попередження чи оголошення війни, перетнули східний кордон суверенної держави Польщі. До складу угруповань входили сім армій і одна кінно-механічна група. Їхнє озброєння налічувало 4954 гармат і мінометів, 4733 танків та 3298 літаків. У цей час на східних землях Польщі дислокувалися 370 тисяч військових, що складало близько половини всієї Польської армії. На озброєнні східної групи військ було

цинічно називати миротворчою операцією чи примусом до миру. На той час ще не знали, що такий спосіб агресії і окупації називається гібридною війною, і Радянський Союз ще не раз використає її, називаючи то спецоперацією, то братнім визволенням.

Мабуть тому президент Ігнацій Мостіційський, не знаючи, як кваліфікувати дії Москви, не наслідився оголосити війну Радянському Союзу. Польська держава впала, як падає молоде дерево, уражене багатьма смертельними хворобами, що вже давно вели його до загибелі. На ці хвороби влада вперто закривала очі, а нерідко сприяла їх розвитку.

В цей час Гуцульщина на пограниччі з Буковиною продовжувала жити в довоєнному часі. Як до Косова, так і до Жаб'є німці не прийшли. По той бік ріки Черемош румуни, хоч і були сателітами Третього Рейху, за дивним збігом обставин чи з якихось невідомих причин не проявляли жодного інтересу чи територіальних претензій до вже беззахисної польської території. Румунська Вижиця не проявляла до польських Кут, що на протилежному березі Черемоша, жодних агресивних дій.

Збігли більше як два тижні від початку нападу Німеччини на Польщу, але місто Косів продовжувало жити своїм звичним життям. Місцева влада хоч і втратила зв'язок зі своїми центральними органами управління, не складала своїх повноважень і працювала в автономному режимі. Позате, що головні військові підрозділи підписали капітуляцію, а уряд і президент покинули Варшаву, за 10 кілометрів від Косова на польсько-румунській прикордонній заставі польська страж погранична продовжувала віддано нести свою службу по охороні священних кордонів вже не існуючої держави.

Військова частина прикордонників, що дислокувалася в Кутах, мала свої казарми і складські приміщення на околиці Косова, поруч села Соколівка.

Ранком 17 вересня командир прикордонної застави терміново зібрав офіцерів і повідомив, що радянські війська перейшли східний кордон Польщі, а в Кутах інкогніто перебувають президент Польщі Ігнацій Мостіційський разом з прем'єром Філіціаном Славой-Складковським, міністром закордонних справ Юзефом Беком та головнокомандувачем польських військ маршалом Едвардом Ридз-Сміглі. Сьогодні мають прибути інші керівники уряду та вищі військові чини.

Відразу після обіду капрал Долєнга-Мостович отримав розпорядження на світанку 18 вересня поїхати до Косова, аби взяти з армійських складів провіант, напої та закупити дещо з харчів на базарі і в магазинах. Для цього отримав гроші та у розпорядження вантажний автомобіль з шофером і двома жовнірами. Від Кут до Косова недалеко, тому рано о восьмій вже були на базарі. Капрал спочатку закупив у гуцулів бринзу, буц (14) та туші чотирьох баранів. У косівських і рожнівських газдів – бульбу цибулю і буряк. У газдів зі Сморного і Вербовець вигідно виторгував яйця, качки і кури. Залишилося поїхати на головний військовий склад, що стояв поруч військових казарм між Городом і Соколівкою.

В місті вже купили напої, сигари і сигарети для вищих державних персон, а далі поїхали через Старий Косів на Город до казарм.

Капрал сидів у кабінці поруч водія і нервово курив. Війна стала реальністю. Машина минула чоловіка і жінку, що під руку спацерували хідником обчї дороги. Раптом Тадеуш зрозумів, що це Люція з братом. Не бачив їх з часу, як попрощалися у Станіславі. Деколи згадував Люцію, але настали такі часи, що за служ-

бовими клопотами не мав часу ні на спогади, ні на думки про самотність. Перестав вживати горілку, і за якийсь час покинула його депресія. Завдячував таким добрим змінам тільки Люції. Хоч час від часу думки про неї гріли його душу, розумів, що у них різні дороги. Тадеуш був впевнений, що Бог послав Люцію для його порятунку. Так для нього вона набула особливого статусу. Дав водієві команду зупинитися. Вискочив з кабінки, підбіг до Люції і поцілував її руку. Далі привітався з Мойсеєм, у якого від задоволення цією зустріччю загорілися очі.

– Пане Долєнга, я дуже радий, що вас зустрів. Я недавно говорив про вас з Люцією. Мені дуже сподобалася ваша книжка «Знахар». Читав її кілька разів. І кожен раз читав зі слезами. Особливо в кінці, коли все добре скінчилося.

– Знаєш, Мойсею, було б дуже файно, якби добро завжди перемагало. Тільки, на жаль, частіше так буває у книжках, – відповів Тадеуш, не випускаючи зі своїх рук руку Люції.

– Пані Люція, – промовив зворушливо і чомусь на ви. – Яка для мене щаслива несподіванка. Я безмежно радий нашій зустрічі. Ви мій ангел охоронець. Та бачите, яка біда прийшла в Польщу. Пам'ятаєте, я говорив вам, що вона вже давно чатує на нас. Та зараз пізно про це говорити. Сталося так, як мало статися. Жаль, що вже багато польських жовнів полягло. Та ми воїни і мусимо помирати за свою Вітчизну. Нам тікати від ворога не можна, бо для воїна це ганьба. А ви куди це зібралися на піхоту (15)?

Люція поцілувала Тадеуша спочатку в щіку, а потім в губи і повчально, ніби жартуючи, почала:

– Тадеуш, не говори зі мною, наче з фігурою Святої Марії. Чого це ти знову перейшов на ви? Адаже ми з тобою були коханцями і навіть...

Зупинилася, хитро примружила праве око, а далі засміялася, не голосно, але дзвінко, як це на сцені роблять оперні співачки.

– Звичайно, Тадеуше, все вже в минулому, та приємний спогад гріє душу, бо ти для мене залишишся назавжди рідною людиною. То будь такий ласкавий, відірни тільки на ти. Згода? Тадеуш на згоду похитав головою і поцілував Люцію в щіку.

– А ми з Мойсеєм щоденно спацируємо по чотирьох кілометрах, – продовжила Люція. – Це вимога доктора Тарнавського. А ще останні два тижні у мене несподівано склалася цікава зміна в житті. Я, Тадеу, з оркестром пана Ясельського зробила першокласну вокальну програму. Вже мала шість успішних концертів, навіть заробила трохи грошей. Думала про тебе, бо хотіла, аби ти побув на моєму концерті і послушав, як я співаю. У мене є одна пісня, яку я співаю про нас.

ПРИМІТКИ:

1 – Вірлія – Свята Вечера, ніч перед Різдом.

2 – Газелярня – газоліновий завод.

3 – Пелегнярка – медична сестра (поль).

4 – Пшепрашам, пане капрале – перепошую, пане капрале (поль).

5 – Мокотув – назва тюрми у Варшаві.

6 – Ондуляція – модна на той час хвиляста зачіска, перманент.

7 – Вічне перо – чорнильна авторучка.

8 – Помнік – пам'ятник (поль.)

9 – ПОВ – Польська Організація Військова.

10 – Тлустий – жирний (поль).

11 – Гміна – орган місцевого самоврядування в Польщі.

12 – Чолги – танки.

13 – Лабух – низького рівня музикант.

14 – Буц – різновид овечого сиру.

15 – На піхоту – пішки.

Закінчення в наступному номері

Чернігівський літературно-меморіальний музей-заповідник Михайла Коцюбинського

Благовіщення: родинні традиції Коцюбинських

Благовіщення Пресвятої Богородиці – це одне із головних церковних свят. За важливістю воно поступається лише Великодню та Різду. Відповідно до юліанського календаря свято відзначають кожного року 7 квітня.

Свято Благовіщення означає благо звістку про народження у Діви Марії Сина Ісуса Христа. Саме 7 квітня Марія дізналася від Архангела Гавриїла про те, що в неї скоро народиться дитина. Наші предки здавна спостерігали за тим, яка буде погода на Благовіщення. Вважали, якщо вранці туман, а вдень вітер, можна чекати на хороший урожай. А якщо вдарить мороз, вродить чимало огірків. Спостерігали цього дня і за птахами. До 7 квітня ластівки ще не повернулися з вирию? Тоді весна буде пізня та холодна.

Були певні традиції, яких дотримувалися на Благовіщення і в родині Михайла Коцюбинського. Чимало цікавих родинних спогадів залишила для нас донька письменника Ірина Коцюбинська. Розгорнемо її книгу «Спогади про Михайла Коцюбинського», К. Дніпро, 1989 р. на сторінці 90 та прочитаємо таке.

«Урочко з татом завжди ставили сільце й ловили клестів, синичок, снігурів. Усе це пернало царство містилося в клітках, які висіли в коридорі біля бабусиною кімнати. Цілу зиму вони співали, свистали, цвірінкали на всі лади, нагадуючи про літне тепло, ліс і поле.»

Уроччя, в день Благовіщення, тато разом з дітьми виносив клітки на подвір'я. Ставив їх біля ялинки і по черзі відкривав. Пташки з радісним щебетанням вилітають на волю і ще зають у весняному блакитному небі. Діти жалкують за пташками, до яких звикли взимку. Тато говорить: «Дивіться, діти, як вони почули волю, які стали веселі та жваві. Хай летять, співають, звивають собі гніздечка. А взимку ми їх знову будемо зігрівати й годувати...»

Мистецький місяцелік 85-річчя з дня народження Народного художника України Володимира Ємця

Зимовий пейзаж: засніжений сад і в ньому урочисто оздоблений снігом будинок М. Коцюбинського. Алеї саду, обрамлені кучугурами снігу, ніби запрошують підійти до застиглого в сніговій завірюсі дому. І навіть поодинокі гілки дерев теж тягнуться до оселі і заглядають у її вікна. Цю картину бачив заледве не кожен, хто бував у літературній експозиції музею М. Коцюбинського. Її автор – знаний художник Володимир Ємець. 4 квітня йому виповнилося 85 років.

Дитинство та юність митця минули на Чернігівщині. Батько майбутнього художника Володимир Пилипович був священником, служив у храмах Любеча та Чернігова, репресований у трагічному 1937 році. Зростила Володимира матір Оксана Михайлівна, котра у нелегкі часи Другої світової війни та повоєнної відбудови доклала усіх зусиль аби вивести своїх синів у світ.

Після навчання у Довжицькій семирічці та Мохнатинській середній школі у 1956 році Володимир Ємець вступає до

Кишинівського художнього училища. По його закінченні у 1960 році прагне отримати мистецьку освіту в художньому інституті. Але на іспитах Володимира спіткала невдача і він повертається до рідного Чернігова, де працює у газеті художником-регушером.

У 1963 – 1968 рр. навчається у Київському художньому інституті. Завершивши навчання, вирушає до Калінінграда, звідки походила його дружина. Проте суворі береги Балтики не надто надихали на мистецьку працю і менше, ніж за рік, В. Ємець повертається до Чернігова, адже на його

думку «художник повинен працювати там, де виріс, де знає свою культуру, свою природу, знає, коли сонце сходить і коли заходить, знає, де річка, де ліс, де коні пасуться...».

1971 року він вступає до Спілки художників України та стає першим очільником її обласного осередку в Чернігові. 1988 року В. Ємець отримує звання Заслуженого художника УРСР, 1998 р. – Народного художника України.

Працював директором обласного художнього музею та активно співпрацював з чернігівською «Просвітою». У 2004 році став лауреатом обласної літературно-мистецької премії ім. М. Коцюбинського, від 2008 р. – почесний громадянин Чернігова.

5 листопада 2019 року Володимир Ємець відійшов у засвіти, лишивши по собі світлу пам'ять сучасників, десятки змістовних живописних і графічних робіт, зокрема, атмосферних пейзажів рідної Сіверщини та майстерно виконаних портретів відомих діячів Чернігова і України.

На здобуття літературно-мистецької премії імені Михайла Коцюбинського

Триває висунення кандидатів на здобуття цієї головної творчої обласної премії за 2023 рік. Премія існує в шести номінаціях: «Проза», «Поезія», «Народознавство», «Декоративне та образотворче мистецтво», «Театральне мистецтво»; «Музичне мистецтво».

На розгляд Комісії з присудження премії імені М. М. Коцюбинського подаються такі документи:

клопотання про присудження Премії; завірений протокол засідання відповідного колегіального органу, на якому було прийнято рішення про висунення кандидата на здобуття Премії; творча характеристика кандидата;

у номінаціях «Проза», «Поезія» та «Народознавство» на розгляд Комісії приймаються також творчі досягнення кандидатів на здобуття Премії у вигляді книжок у кількості 3-х примірників.

Документи приймаються до 17.00 31 травня Чернігівським літературно-меморіальним музеєм-заповідником М. Коцюбинського.

Телефон для довідок (097) 465 70 91. Детальніше з Положенням про обласну літературно-мистецьку премію імені М. Коцюбинського можна ознайомитися за посиланням: <http://kotsubinsky.org/index/0-9>

Видатний математик Георгій Вороний

Георгій Феодосійович Вороний – математик, член-кореспондент Російської Академії наук, професор Варшавського університету.

Народився 16 (28) квітня 1868 року в с. Журавка Пирятинського повіту Полтавської губернії, нині – Прилуцький (до недавня – Варвинський) район Чернігівщини. Дитячі та юнацькі роки Георгія Вороного пройшли у Прилуках. У 1885 році він закінчив Прилуцьку чоловічу гімназію. Саме до гімназичних років відноситься і перша друкована праця «Розклад многочленів та множників, заснованих на властивостях коренів квадратних рівнянь».

По закінченні гімназії навчався у Санкт-Петербурзькому університеті (1889), де і був залишений для підготовки магістерської дисертації. У 1894 році захистив магістерську дисертацію «Про цілі числа, залежні від кореня рівняння третього ступеня» і був обраний професором Варшавського університету, де вивчав ланцюгові дробі. Згодом захистив докторську дисертацію (1897) на тему «Про одне узагальнення алгоритму неперервних дробів», удостоєну премії ім. Буняковського.

З осені 1898 року обіймав також посаду декана механічного факультету Варшавського політехнічного інституту. У 1907 році обраний член-кореспондентом Петербурзької Академії наук. Під час революційних подій 1905 – 1907 рр. Варшавський університет і Варшавський політехнічний інститут були закриті, Вороний прагнув

отримати посаду професора математики Київського університету, але його призначили деканом механічного факультету заснованого в той час у Новочеркаську Донського політехнічного інституту.

Протягом всього життя Георгій Вороний зберігав зв'язки з Журавкою, щороку приїздив туди під час літніх канікул, там обмірковував свої наукові праці. Архів Вороного, переданий рідними вченого, зберігається в Інституті рукописів Національної України ім. В. Вернадського.

Помер Г.Ф. Вороний 7 листопада 1908 року у Варшаві. Згідно з останньою волею, вчений був похований у Журавці. Його забальшоване тіло зберігалося у спеціальному склепі, але на початку 30-х років ХХ століття склеп був знищений і тіло перепоховано в могилу його батька Феодосія Вороного.

Прилуцький краєзнавчий музей ім. Василя Маслова

Невеличка розповідь про стару книгу

Ця книга з 42 сторінок. Назва (російською мовою) відповідає сьогодні «Война, отечество и человечество». Написана в липні 1917 року і того ж року видана в Саратові з надією на об'єднання країни, на перемогу у війні з кайзерівською Німеччиною, адже самодержавства в Росії вже немає. Але анархія і відсутність влади цю надію знищили. Патріотичний підйом зник, а з ним і любов до Батьківщини. Хоча (цитую мовою оригіналу) «особенно живо это чувство родины в окраинных странах, которые чаще других подвергались нападению. На Украине старые кобзари до сих пор поют трогательные старинные думы, как томилась пленники, как смотрели с Савур-могилы * на дальние родные степи, и как умирали, не отрекаясь от родины и веры братьев».

А в школі панує іноземне слово «патріотизм». Дітям вселяють думку, «что наша родина – величайшая страна, что мы должны гордиться перед всеми другими народами тем, что мы – подданные такого могучего государства, что наша история полна подвигами царей и покорного им народа и т. д. Это развивало в нашем народе национальное тщеславие, которое выражается известными словами песни: «Наша матушка Россия всему свету голова», а другие народы, державы нам будто бы должны быть подвластны». Це дуже погана послуга істинній любові до Батьківщини, каже автор. Такий зарозумілий патріотизм називається теж іноземним словом «шовінізм».

Гірко спостерігати, як гине Вітчизна, де ти народився. І згубили її війна, національне марнославство, бажання відхопити у сусіда шматок землі, квасний патріотизм і шовінізм. Саме проти цього виступав автор цієї книги Володимир Галактіонович Короленко.

Примітка. * Савур-Могила – курган у Горлівському районі Донецької області. Там знаходився на вершині стоворожовий козацький пост. З початком війни 2014 року він значно постраждав.

Людмила СТУДЬОНОВА
Чернігів

Фото з обласного архіву

У Державному архіві Чернігівської області багате зібрання фотодокументів. Наша газета «Світ-інфо» давно співпрацює з цим закладом, де зберігаються всі номери газети за

понад 11 років її виходу. Архів запропонував газеті для публікації фото з життя області. Ми вже надрукували деякі. Ось ще кілька фото.

Полевод Скопец, з с. Лутаво Остерського (нині Чернігівського) району, учасниця Всесоюзної сільськогосподарської виставки. Автор фото невідомий. Зйомка 15.09.1952.

Народна бібліотека музично-меблевої фабрики, Чернігів. Автор фото невідомий. Зйомка: грудень 1962 р.

Член гуртка «Юний кролівник» з підопічним. Село Количівка Чернігівського району. Автор фото П.Марухненко. Зйомка 12.12.1985.

Автор запитує: що є добро

Батурин — гетьманська столиця

Андрій Розумовський Вкрадений Росією гетьманіч Андрій Розумовський, якому Бетховен присвятив найвідомішу симфонію: повернення в Україну

У рік 295-річного ювілею останнього гетьмана Війська Запорозького Кирила Розумовського, ми вирішили нагадати про діяння в культурній та дипломатичній сферах Європи його сина і продовжувача справи — Андрія Розумовського.

Андрій, блискучий дипломат кінця XVIII — початку XIX ст., відіграв вагомий роль у Віденському конгресі 1814–1815 рр., що реорганізував Європу після завершення війн Наполеона Бонапарта та забезпечив мир на континенті. Розумовський-молодший був одним із його головних організаторів та учасників, а значна частина неофіційних переговорів конгресу відбувалася в його Віденському палаці. І саме син гетьмана України разом із провідними європейськими очільниками, політиками та дипломатами підписав Заключний акт Віденського конгресу.

Андрій Розумовський. Літографія. Автор Джозеф Ланцеделлі-старший. Перша чверть XIX ст. Австрійська національна бібліотека

Свої найкращі здібності Андрій Кирилович Розумовський проявив не лише у дипломатії, а й музичному

мистецтві. Він був тонким знавцем музики завдяки батькові-гетьману, який забезпечив сину прекрасне виховання та якісну освіту у Страсбурзькому університеті. Розвинутий мистецький смак Андрія дав йому можливість тісно спілкуватися з найвідомішими представниками Віденської класичної школи — Йозефом Гайдном, Вольфгангом Амадеєм Моцартом, Людвігом ван Бетховеном — та розуміти новаторство композиторів.

Андрій Розумовський був не просто шанувальником музики. Гетьманіч усвідомив необхідність підтримки та розвитку музичної культури. Андрій Розумовський підтримував видатного композитора Бетховена як морально, так і фінансово. Зі свого боку Бетховен на знак вдячності присвятив своєму меценату музичні шедеври: симфонії № 5 і 6, три струнні квартети № 7, 8, 9.

Маємо констатувати, що внаслідок цілеспрямованої російської пропаганди, яка тривала впродовж століть, Андрія Розумовського представляли виключно як діяча Російської імперії. Насправді ж він — вихідець з України, його життя було нерозривно пов'язане з нею, і сам він ідентифікував себе з Гетьманщиною.

Значний період життєвого шляху Андрія пов'язаний із Батурином, де він часто проводив час у родинному колі, разом зі своїм батьком Кирилом Розумовським, гетьманом України 1750–1764 рр. Саме Андрій у 1803 р. успадкував Батуринську економію та палацово-парковий ансамбль Кирила Розумовського, який перебував у його власності упродовж 33 років.

Вагомим аргументом, який підтверджує українську ідентичність Андрія Розумовського, є його місце

народження. Андрій народився 22 жовтня 1752 р. у м. Глухів. Це одне з найдавніших міст нашої країни, яке впродовж 1708–1750 рр. було її столицею та резиденцією українських гетьманів. Тут розміщувалися вищі адміністративні установи та проживала козацька старшина.

Охрестили Андрія також у Глухові 1 листопада 1752 р. в церкві Святої Анастасії. З цієї нагоди відбулося пишне святкування за участю козацької старшини з урочистими вітаннями.

Андрій був вихідцем із козацько-гетьманської родини Розумовських, що вплинуло на формування його світогляду. Українське козацтво відіграло важливу роль у становленні української державності та здавна виступало на захист Батьківщини. Вагома заслуга у розвитку нашої країни належить батькові Андрія, гетьману Кирилу Розумовському, котрий у 1750–1764 рр. розбудовував Україну, шляхом проведення реформ у судовій, військовій, адміністративній та освітній сферах.

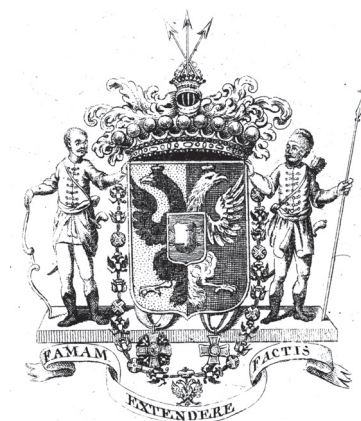
У ході тривалих наукових пошуків історики Національного заповідника «Гетьманська столиця» відкрили низку промовистих артефактів, які говорять про те, що Андрій Розумовський усвідомлював себе як нащадка гетьмана та ідентифікував з Україною.

У травні 2022 р. в одному з найавторитетніших та найстаріших музеїв у світі — Британському музеї — була виявлена його візитка за 1783 р. У її оформленні використано зображення козаків, які є елементами з герба батька-гетьмана. Також уважно розглядавши візитку, помічаємо деревце, зображене за каменем. Своім зовнішнім виглядом воно має схожість із дубом — споконвіч-

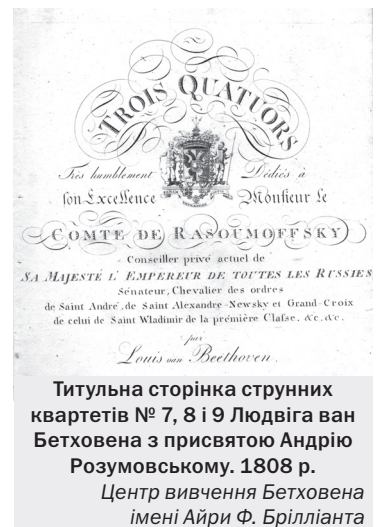
ним оберегом козаків, символом їх мужності, чоловічої витривалості та шляхетства.

Варто зазначити, що у 1783 р. Андрій виконував свою першу дипломатичну місію в Неаполітанському королівстві. Можна зробити висновок, що, приїхавши до Європи, він таким чином презентував та водночас підкреслював своє походження з української гетьманської родини.

Загалом Андрій Розумовський близько 30 років перебував на дипломатичній службі в різних кутках Європи: Неаполі (1779–1784 рр.), Копенгагені (1784–1786 рр.), Стокгольмі (1786–1788 рр.) та Відні (1792–1807 рр.).

Герби сім'ї Розумовських (на фото) разом із родинним девізом «Славу примножувати справами» зображений на сторінці присвяти трьох струнних квартетів № 7, 8 і 9 Людвіга ван Бетховена, які також відомі як «Квартети Розумовського». І це не випадково. Геній музичного мистецтва знав походження свого покровителя та цінував його вагомий підтримку, тому свідомо зобразив герб гетьманської родини.

Варто відзначити, що саме батьківський спадок, отриманий Андрієм у 1803 р., дав йому можливість займатися меценатською діяльністю, зокрема і підтримувати Бетховена.

Із «Квартетами Розумовського» пов'язаний ще один цікавий факт. У 1806 р. під час написання квартетів видатний композитор використав та поклав в їх основу мотиви українських пісень. У першому — «Ой, на дворі метелиця», а в другому — «Від Києва до Лубен насяла конопель». Ймовірно, що українські мотиви Бетховен міг перейняти від свого покровителя-гетьманіча, який цілеспрямовано поширював українську культуру.

Хочу відзначити думку і прямого нащадка родини Розумовських у сьомому поколінні Грегора Розумовського. Він нині мешкає у Відні і також ідентифікує себе та свою родину з Україною: «Ми завжди були українським родом, і ніяким більше».

Альона ГРАБОВЕЦЬ

Козацькому роду — нема переводу

Колектив заповідника «Гетьманська столиця» впродовж тривалого часу веде активну пошукову роботу, досліджуючи невідомі сторінки історії Батурина. Завдяки кропіткій праці співробітників закладу багато загублених фактів історії містечка, забуті імена громадських діячів та долі родин Батуринщини було повернуто із забуття.

Цією публікацією розпочинаємо низку статей про родини козацького стану Батурина, доля яких яскраво ілюструє історію нашої країни XIX–XX ст. і які, попри інкорпорацію Росією України, зберігали свою ідентичність з покоління у покоління та славні нащадки яких сьогодні живуть і працюють разом з нами в Батурині.

Глибоке коріння, добрі справи та самоусвідомлення козацької родини Вячеслава Проценка сьогодні до вашої уваги.

Для написання даної статті нами було опрацьовано метричні книги Державного архіву Чернігівської області за 1910–1918 рр., документи архіву заповідника «Гетьманська столиця» та сімейного архіву родини Проценків.

Перші згадки про пращура Вячеслава Проценка — Пилипа Гребеника (бл. 1710 р. н.), знаходимо у Ревізії населення Батурина за 1735 р. Джерело також засвідчує, що Пилип Гребеник був власником земельної ділянки 0,18 га та коня. Можемо припустити, що Пилип Гребеник належав до козацького стану, адже, починаючи з другої половини XVI ст. й до кінця існування козацько-геть-

манської держави, одним із суб'єктів землеволодіння був козацький стан. Тож, вивчивши метричні книги Батуринських церков, та зіставивши отримані дані зі спогадами й документами родини Проценків, спробуємо реконструювати збереження станової ідентичності родини від Пилипа Гребеника до Вячеслава Проценка.

Тож зануримось до Батурина кінця XIX ст., де по вулиці Кривій (сучасна Згурська) вже проживає син Пилипа — Кіндрат Гребеник (1734 р. н.). Родина обробляє земельний наділ, успадкований від батька, й має від того дохід.

Наступними були: Іван Гребеник (1771 р. н.), його син Дмитро (1800 р. н.), Дмитрів син Овсій (1825 р. н.) та Овсіїв син — Никифор (1850 р. н.), які прожили, без сумніву, насичене життя у буремному й складному для українців XIX ст.

Проте, згідно свідчень Вячеслава Проценка, не втратили станові права, мали землю, з якої й жили, тримали волів, коней, корів, овець та різну птицю. В районі Оболоння (територія між суч. вул. Шкляра, вул. Садовою та вул. 70-ї дивізії), на великій ділянці заболоченої землі вирощували лозу для господарських потреб.

На початок XX ст. рід продовжує молодий син Никифора Гребеника — Конон (1876 р. н.). Він мешкав з родиною у Батурині на Горбанівці й, згідно записів метричної книги церкви Покрови за 1910 р., значився у козацькому стані. Це підтверджують й документи з сімейного ар-

хіву родини Проценків.

Так, у купчій від 23 квітня 1905 р. значиться, що батуринський козак Конон Гребеник, 1876 р. н., проживає у Батурині по вул. Горбанівка, купує земельний наділ на Горбанівці площею 0,75 га, сплативши за нього 40 рублів сріблом: «Тисяча дев'яност п'ятого р. третього дня. Я, нижче підписалася, жителька Олександра Євсіївна, по чоловіку Сіда, дала від себе цю розписку жителю містечка Батурина козаку Конону Никифорову Гребенику свій город... Город цей знаходиться у містечку Батурин, по вулиці Горбанівка розміром сімдесята частина десятини».

Отже, починаючи з 1735 року по 1905 рік, відповідно до документів, родина зберегла станову землю,

Підружжя козаків Гребеників — Конон і Наталка, Батурин, 1935 р.

З сімейного архіву родини Проценків

мала дохід з неї, займаючись сільським господарством, примножила статки й не втратила станові права.

Згідно записів метричних книг Покровської церкви Родина Конона Гребеника мала шестеро дітей: Андрія 1896 р. н., Михайла 1909 р. н., Володимира 1912 р. н., Тетяну 1900 р. н., Улиту 1906 р. н. та Євдокію 1921 р. н.

Проте, вже цьому поколінню козацької родини Гребеників не вдалося зберегти надбане пращурами. 1929 р., внаслідок колективізації родина втрачає статки. Прикриваючись грабіжницькими законами, комунари відібрали у родини Гребеників земельні наділи й приєднали їх до новостворених у Батурині колгоспів. Конон Никифорович чи-

нив спротив грабіжницькій політиці радянської влади, за що його було вислано до сибірського табору на 5 років.

У 1937 р. Конон Гребеник працювати до колгоспу так і не пішов. За це був убитий комунарами. Сини Конона Андрій Володимир та Михайло покинули рідний дім та Батурин. Доньок дружина Конона, Наталія Гребеник у лихоліття Другої світової війни піднімала на ноги вже сама.

У 1951 р. найменша донька Конона Гребеника, Євдокія, вийшла заміж за уродженця села Головеньки (Батуринської волості), селянина Івана Проценка (1914–2006). Так у родині народилися сини Олександр та Вячеслав Проценки.

Вячеслав Іванович, родина якого від прадіда до батька проживала у Батурині на Горбанівці, на землі, що належала родині як станова й від покоління до покоління, попри заборони, берегла і передавала історію свого роду, виростив гідного нащадка.

Сьогодні його син Тарас Проценко боронить Україну від зазіхань одвічного ворога, підтверджуючи українське при слов'я «Козацькому роду — нема переводу!»

Марина ХАРМАК
Надія ПРОКОПЕНКО

Автори публікацій — науковці Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця».

30 років тому вийшов журнал «Чернігів»

У квітні 1993 року вийшов перший номер журналу «Чернігів». Зареєстрований він був попереднього року. Нині журнал називається «Літературний Чернігів».

Ще під час агітаційно-культурологічних походів «Дзвін-90» і «Козацькими шляхами» (1991 рік), проведених по Чернігівщині обласними організаціями Народного Руху і Товариства «Просвіта», ми бачили величезну зацікавленість людей у донесенні до них нашої історії, культури, мови, звичаїв. І відчували гострий брак агітаційних матеріалів, зокрема друкованого слова.

1992 року я працював, уже майже два десятиліття, журналістом у Куликівці, в районній газеті «Поліська правда». Восени попереднього року організував і очолював у селищі осередок «Просвіти», увійшов до обласного керівництва організації. І саме в «Просвіті» ми започатковували наші друковані видання. У мене була можливість готувати їх до друку в районній друкарні, яка, за суттю, була одним колективом з редакцією райгазети.

Перший голова відродженої обласної «Просвіти», журналіст Василь Чепурний у 1992 році разом з кількома рухівцями й просвітянами пішов працювати у структурі обласної влади, очолив пресслужбу представництва Президента в області (по-теперішньому — облдержадміністрації). Тобто вже не міг очолювати «Просвіту», тож у 1992 – 1994 роках її очолювала Лариса Куровська, до цього — голова міської «Просвіти». Назву також керівників обласного Руху: це його перший голова Валерій Сарана і Володимир Ступак, що невдовзі очолив організацію і був її головою понад два десятиліття. Це люди, безпосередньо причетні до народження просвітянсько-рухівських видань, хоч, звичайно, за нами була велика команда патріотів, які працювали на цю справу.

Першим виданням став альманах «Просвіта-92», випущений товариством улітку 1992 року. Його

автори: Левко Лук'яненко, Михайло Ткач, Микола Шкурко, Микола Ткач, Лариса Куровська, Анатолій Соболев, подружжя Марія та Олександр Астаф'єви, Володимир Симоненко, Володимир Шкварчук, Іван Осадців, Петро Антоненко, Дмитро Куровський, Дмитро Іванов, Микола Холодний, Василь Охріменко, Олена Шульга, Олег Васюта. Публіцистика, історія, проза, поезія. Дуже гарний збірник, котрим я, як упорядник і редактор, можу пишатися, як і його видавці.

Ми планували в «Просвіті» видавати альманах щороку, може, й частіше, але виникла ідея замість альманаху видавати власну газету — як більш мобільне й масове видання. Ось так і народилася знаменита «Сіверщина».

Пізніше у «Просвіті» народився й солідний науковий журнал історії й краєзнавства «Сіверянський літопис», який починав і ось уже третє десятиліття беззмінно є його редактором відомий журналіст Сергій Павленко. Також ми видавали в товаристві популярні брошури, переважно з історії, зокрема Сергія Павленка, Володимира Шкварчука.

Ось так поступово підійшли і до видання літературного журналу. Обласна «Просвіта» гуртувала й літераторів. Їм треба було десь друкуватися, і перші наші видання — альманах і газета — показали, що в Товаристві це реально. Відомий чернігівський прозаїк Михайло Ткач на той момент працював секретарем обласної «Просвіти». Він запросив до співпраці літераторів міста. Восени 1992 року ми створили Літературну спілку «Чернігів», громадську організацію, з прицілом на видання журналу, який невдовзі і зареєстрували. Головою Спілки ми обрали Михайла Ткача, мене призначили редактором журналу. Звичайно, я просто координував роботу з видання журналу, яким керувала редколегія. А я мав можливість безпосередньо займатися випуском журналу в тій таки Куликівській друкарні. Спершу це було спільне видання обласної «Просвіти» і Спілки «Чернігів». Згодом

журнал перереєстрували на видання лише Спілки і змінили назву на «Літературний Чернігів».

Засідали ми в легендарному вже будинку обласної «Просвіти» на вулиці Воронського, 10 (нині вулиця Хлібопекарська). Цей красивий старовинний будинок 1906 року спорудження просвітянам передала в оренду обласна влада. Саме тут були редакції газети й журналу.

І ось у квітні 1993-го вийшов перший номер журналу «Чернігів»: у Куликівській друкарні, поліграфічно — за чи не столітньою технологією. Ні про які комп'ютери й не мріяли, як і про офсетний друк у кольорі. Скромний друк, простий газетний папір. Лише обкладинка була окремо видрукувана в кольорі в Чернігові.

Це видання було позначене як «літературний і громадсько-політичний журнал». У першій редколегії, окрім редактора, були також Ростислав Мусієнко, Владислав Савенок, Володимир Сапон, Василь Струтинський, Михайло Ткач, Володимир Шкварчук.

Подам зміст цього першого номера. Надія Галковська, «І скрипою співаю вічну пісню» (поезії); Петро Антоненко «Стамбул-Константинополь» (оповідання); Леонід Терехович, «Життя на лезі» (поезії); Володимир Шкварчук, «Що таке комуністи» (публіцистика); Михась Ткач (під таким іменем друкується Михайло Ткач), «Позика» (оповідання); Микола Холодний, Петро Пиниця (поезії); Ростислав Мусієнко, «Мільйон років» (оповідання); Володимир Соловйов, «Волею коша Запорізького» (уривок з повісті); Володимир Сапон, «Ходили через волоки» (краєзнавство); Тамара Демченко, Валентина Оніщенко, «Ілля Шраг та українська культура»; Роман Іванчук, «Як стати письменником» (інтерв'ю взяв Владислав Савенок); Володимир Сапон, «На прощу до гетьманської столиці»; Олександр Астаф'єв, «Одіссея Ігоря Качуровського»; Сергій Богдан, «Від зацькованої покритки до Мадони з немовлям»; Василь Струтинський (поезії для дітей); Владис-

лав Савенок («Український армійський анекдот»).

Чи не вперше ми відкрили для читача великою добіркою поезії Надію Галковську. Вона писала не один рік, її пісня «Козачка» (музика Миколи Збарацького) вже гриміла в Україні та за кордоном, але чомусь друкували цю талановиту поетесу в місцевій пресі дуже мало, в неї ще не було видано жодної книжки.

Журнал узагалі відкривав забуті, а то й заборонені імена. Тут передусім треба назвати Леоніда Тереховича, котрий трагічно помер улітку 1992 року. Забороненого до цього поета із села Кучинівка Щорського району, засудженого владою до ув'язнення за антирадянські вірші, вперше відкрив для читачів саме журнал «Чернігів». Для загалу ім'я поета відкрив дещо раніше відомий журналіст Павло Повод (нині покійний), котрий встиг записати на обласному радіо передачу з Тереховичем. А потім передав папку його віршів нам у «Просвіту». Майже одночасно ми представили Тереховича й у газеті «Сіверщина». Публікація віршів мала передмову — один із судових вироків поету. Його роздобув в архіві обласного управління Служби безпеки Володимир Шкварчук, який працював там в редакційній групі, готуючи до видання томи «Реабілітовані історією».

Перший номер журналу представив і поетів нелегкої долі Микола Холодного та Петра Пиницю. Відомий поет, літературознавець Ігор Качуровський також був раніше заборонений у нас як політемігрант. Відкривали для загалу й ім'я видатного земляка, політичного і громадського діяча Іллі Шрага. Ми продовжили відкривати для українців (публікація В. Сапона) нашу славну гетьманську столицю Батурин, бо історія міста була під забороною понад три століття. Дотичне до цього інтерв'ю видатного письменника зі Львова, частого гостя Чернігівщини Романа Іванчука, саме він підніс Батурина у своїх творах. Зверну увагу і на публіцистичну статтю заслуженого ліка-

ЛІТЕРАТУРНИЙ
ЧЕРНІГІВ

№ 3\99 2022

ря України, одного з найактивніших просвітян, світлої пам'яті Сергія Ілліча Богдана. Усе це цікаве й сьогодні, в тому 126-сторінковому журналі, тираж якого склав 3000.

Того самого року ми видали ще один номер журналу. А в листопаді 1993 року конференція обласної «Просвіти» призначила мене редактором газети «Сіверщина». Відтак я вже не міг бути двічі редактором, до того ж і далі на громадських засадах, бо аж до травня 1996 року працював у редакції районки. Цілком природно, що редактором журналу став Михайло Ткач як голова Спілки «Чернігів». І він і по сьогодні на цій посаді, тягне важкого літературного воза.

З першої редколегії відійшли у вічність Василь Струтинський, Володимир Шкварчук, Володимир Сапон, Ростислав Мусієнко, але залишилася їхня добра справа, творчість.

Кілька років журнал випускали в Куликівській друкарні. Потім — в обласному видавництві «Десна», а це — сучасна поліграфія, гарний папір, кольорові ілюстрації. Кількість номерів переважала за сотню. Останніми роками «Літературний Чернігів» фінансово підтримує обласна державна адміністрація, і це дуже добре, як і загалом підтримка в області місцевого книговидавництва.

Добре, що у нас в області виходить такий журнал, де мають змогу друкуватися наші літератори, земляки з-поза меж області, інші автори.

Петро АНТОНЕНКО

10 років разом з Вами!

За Україну, за її долю,
за честь і волю, за народ!
Микола Вороний

Сіверщина

www.siver.com.ua

Всеукраїнська тижнева газета
Виходить у Чернігові з грудня 1992 року

№ 49 (478), п'ятниця, 6 грудня 2002 року

На вістрі проблем
Про все, що хвилює 6

«Сва»
Жіноча сторінка 10

Екологія
Що нам загрожує 11

НАМ 10 РОКІВ!

Щотижнева газета для всієї родини

Біла хата

Цінуйте тих, хто поруч!
І не забувайте тих, хто десь далеко думає про вас

9 років тому перестала виходити газета «Сіверщина» Водночас і її дочірнє видання — газета «Біла хата»

«Сіверщина» вийшла у грудні 1992 року, як видання обласних організацій Товариства «Просвіта» і Народного Руху України. Спершу виходила під назвою «За Україну», але невдовзі змінила назву на «Сіверщина». Весною 1998 року Рух вийшов зі співзасновників газети і вона стала виданням лише «Просвіти».

Спочатку газета виходила в Куликівській друкарні, але з літа 1994 року — у обласному видавництві «Десна», сучаснішою поліграфією, більшим обсягом і періодичністю. І стала поширюватися по передплаті. Швидко набувала популярності і стала одною з найбільш масових газет області, маючи понад 30 тисяч передплатників.

Згодом тираж став меншим: у місті і області з'являлися нові газети, розвивався інтернет. До того ж, з початку 1998 року «Сіверщина» стала випускати дочірнє видання, також обласну газету, для дому, для сім'ї, «Біла хата». Вона набрала одразу 11 тисяч передплатників. За суттю, «Сіверщина» поділилася ними зі своєю дочірньою газетою.

Але тираж «Сіверщини» особливо різко став зменшуватися з 2006 року, і за три роки, на 2009 рік, впав з 12-ти до менш як 6-ти тисяч. Тираж «Білої хати» «обвалився» ще раніше, менш як до 2-х тисяч. Газети ще протрималися два роки, але на по-

чатку 2011-го уже мали закритися через повну збитковість.

На якийсь час газети врятував прихід спонсорів, групи чернігівських підприємців, яких обласна «Просвіта», як засновник, тобто власник «Сіверщини», долучила до її видання. Товариство і далі визначало напрям і зміст газети. Спонсорам вдалося продовжити існування газети на три роки. Але відновити тираж, при якому газета не була б збитковою, не вдалося. Через подальшу збитковість видання, спонсори пішли з газети. І весною 2014 року «Сіверщина» припинила вихід. Одночасно і «Біла хата», адже її видавала та ж редакція «Сіверщини».

На друге півріччя 2016 року обласна «Просвіта» відновила видання «Сіверщини», хоч і меншим обсягом. Але ті кілька тисяч колишніх передплатників газети, які вже не отримували її майже два з половиною роки, повернути так і не вдалося. Після півтора років відновленого виходу «Сіверщина» зникла. Газета «Біла хата» з весни 2014 року взагалі перестала виходити.

Це просто хронологія. Видавати газети завжди було не просто. Але все ж в історії залишилася знаменита «Сіверщина», її дочірнє видання «Біла хата». А якийсь час обласна «Просвіта» видавала і третю газету — «Просвіта». Три газети одночасно Рух і «Просвіта» не мали в жодній області України.

«Маємо перейти до хоч і невеликого, але сталого зростання економіки»: Юлія Свириденко

90% опитаних підприємців планує залишатися і працювати в прикордонній Чернігівщині. Однак, щоб бізнес мав змогу тут відновитися/розвиватися/стартувати треба окрема регуляція. У цьому питанні важливий діалог підприємців з державою та банківськими установами.

Приклад такої комунікації – зустріч 13 квітня в обласному центрі представників різнорівневого бізнесу регіону з Першим віце-прем'єр-міністром – Міністром економіки України Юлією Свириденко, яка свого часу працювала заступницею голови обласної держадміністрації, заступником Міністра Олексієм Соболєвим та представником двох державних банків.

«Під час кожної зустрічі з бізнесом я не втомлююся дякувати всім підприємцям, які не припинили працювати і сплачувати податки під час війни. Якщо в минулому році нашою задачею було виживання в умовах війни, то цього року ми маємо перейти до хоч і невеликого, але сталого зростання економіки», зазначила Юлія Свириденко.

На зустрічі мова йшла про механізми отримання/неотримання кредитів, грантів; реалізацію програм та їх налаштування на ще кращий результат; підтримку експортерів; держзамовлення для українських підприємств; відшкодування збитків.

Вакансій поменшало, безробітних також

У січні – березні послугами державної служби зайнятості в області скористалися 9,7 тис. безробітних громадян. З них кожного 5-го залучено до активних програм сприяння зайнятості. На професійне навчання скеровано 91 безробітного. Крім того, 55 громадян скористалися ваучером на навчання.

Станом на 1 квітня в області налічувалося 5,3 тис. офіційних безробітних – майже вдвічі менше, ніж рік тому.

За 3 місяці до служби зайнятості від роботодавців надійшло 1,7 тис. вакансій – майже вдвічі менше аналогічного показника минулого року. На початок березня в базі даних налічувалося 493 вакансії.

Міст через Десну відновлено

10 квітня відновлено рух по мосту на об'їзній дорозі, що біля села Шестовиця поблизу Чернігова. Цей міст було збудовано значно пізніше, ніж основний автомобільний міст через Десну, що по автотрасі з Києва, як і саму об'їзну дорогу. Метою було розвантажити Чернігів від зайвого транспорту, який не заїздить у місто, а прямує далі.

Торік на самому початку війни наші військові зруйнували міст, щоб по ньому окупанти не могли прорватися у місто.

Міст же по київській трасі ще у березні минулого року був розбомблений. Після вигнання окупантів з області поруч було споруджено понтонний міст, який і служить нині основною переправою, поки розбомблений міст буде відновлено. Але з 11 квітня понтонний міст не діє через підйом води від повені. І якраз до цього і було

відкрито міст на об'їзній дорозі. Він повністю відновлений (на фото).

Досі у випадках, коли понтонний міст не працював, транспорт з Києва перетинав Десну мостом у колишньому Козелецькому районі і звідти, уже правим берегом ріки, прямував у Чернігів. Туди ж мусив їхати і транспорт, що йшов по трасі через Прилуки, Ні-

жин, Куликівку. Виїхавши в Количівці на київську трасу, цей транспорт мусив повертати в бік Києва і їхати на згадану переправу. Шлях збільшувався на понад 100 кілометрів.

Зараз цей транспорт у Количівці теж мусить повертати в бік Києва, але вже за Іванівкою повертає на об'їзну дорогу і на відновлений міст біля Шестовиці. Теж десь на 20 кілометрів більше, ніж би їхати на понтонний міст, але доводиться.

Обстріли і бомбардування прикордонних районів

Російські військові ввечері 4 квітня скинули авіабомби з винищувачів Су-35 на село в Новгород-Сіверському районі. Є постраждалі.

15 квітня, близько 23:30, тобо в пасхальну ніч, було зафіксовано авіаудар росіян по підприємству в місті Семенівка. На місці події трапилася пожежа, яку ліквідували рятувальники. Постраждалих немає.

Весь рік, після вигнання окупантів з Чернігівщини, вони не припиняють обстріли артилерією і бомбардування прилеглих до Росії прикордонних районів Чернігівщини, Новгород-Сіверського, Семенівського, Городнянського. Є жертви серед мирного населення, руйнування.

Повінь гарна, але деякі села підтоплює

На Чернігівщині через підвищення рівня води без транспортного сполучення залишилися села Михайло-Коцюбинської (Пустинки, Прохорів), Любичької (Кукарі) та Ріпкинської ТГ (Радуть, Новосілки). У підтоплені села співробітники Держслужби з надзвичайних ситуацій доставляють продукти харчування та ліки. Також є човни, які перевозять людей.

Цього року весняна повінь, яка вже почалася, очікується великою, на рівні 2013 року, може й більшою. Взагалі-то, для природи повінь – це добре, але є і проблеми для певних населених пунктів, розташованих поблизу річок.

Повідомляє Служба безпеки України

СБУ викрила ворожу інтернет-пропагандистку

Співробітники Служби безпеки України викрили мешканку Корюківського району, яка у соцмережах схвалювала окупаційні дії рф проти України.

Ворожа поплічниця переїхала на Чернігівщину з Криму декілька років тому. Використовуючи заборонену соцмережу «Однокласники» вона неодноразово поширювала дописи із глорифікацією збройної агресії рф проти України та висловлювала підтримку російським військовим. Крім того, у розміщених нею матеріалах прославлялось керівництво рф, а також т.зв. «лнр/днр».

Матеріали для поширення пропагандистка отримувала через контакти в інтернет середовищі, більшість яких складали її друзі та знайомі з рф.

Під час обшуку за місцем проживання фігурантки правоохоронці вилучили докази протиправної діяльності.

Ворожій поплічниці повідомлено про підозру за ст. 436-2 (виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії рф проти України, глорифікація її учасників) Кримінального кодексу України.

Наразі матеріали кримінального провадження скеровано до суду.

Заходи з викриття проросійської агітаторки проводили співробітники Управління СБ України в Чернігівській області під процесуальним керівництвом Чернігівської обласної прокуратури.

За матеріалами СБУ засуджено трьох військових рф, які катували населення с. Ягідного

За матеріалами Служби безпеки України судом винесено вирок трьом військовим рф, які катували та знущались над мирними мешканцями с. Ягідного.

Слідчими встановлено, що у березні 2022 року трое військових рф з мінометної батареї 2-ї механізованої бригади військової частини №55115 рядовий Ооржак Іван, єфрейтор Шактар-оол Кежик-оол та сержант Чинан Чаян вдерлися на територію одного з домоволодін с. Ягідне. Погрожуючи розстрілом, вони примусили голову родини роздягнутися на морозі. Шукали докази причетності чоловіка до Збройних Сил України. Коли загарбники знайшли у нього мобільний телефон, почали бити, вимагаючи зізнання у співпраці із ЗСУ. У цей час інших чотирьох членів родини, в тому числі шестирічну дитину, окупанти насильно утримували у холодному погребі, погрожуючи розстрілом.

Крім того, загарбники вдиралися до інших будинків мирних мешканців, та стріляли з автоматів у приміщення, в яких перехувалися люди з дітьми.

На підставі доказів, зібраних співробітниками СБУ, суд визнав військових рф винними за ч. 1 ст. 438 (порушення законів та звичаїв війни) Кримінального кодексу України. У порядку спеціального судового розгляду їм винесено вирок у вигляді 12 років позбавлення волі кожному. Строк відбування покарання засудженим рахуватиметься з моменту їх фактичного затримання.

Документування та досудове розслідування злочинної діяльності військових рф здійснювали співробітники Управління СБУ в Чернігівській області за процесуального керівництва Чернігівської обласної прокуратури.

На Чернігівщині за матеріалами СБУ засуджено військових рф, які звинувачуються у порушенні законів та звичаїв війни

За матеріалами Управління СБ України в Чернігівській області судом винесено вирок військовослужбовцям рф, які звинувачуються у порушенні законів та звичаїв війни.

Так, до 11 років позбавлення волі засуджено командира танкового батальйону 35-ї окремої гвардійської мотострілецької бригади у складі 41-ї загальновійськової армії рф майора Леоніда Щоткіна.

Слідчими встановлено, що 26 лютого 2022 року окупант віддав наказ оператору-навіднику Михайлу Кулікову здійснити постріл осколково-фугасним снарядом калібру 125 мм у цивільний 11-поверховий житловий будинок обласного центру, що не був військовою ціллю та не використовувався для військових потреб. В результаті прямого влучання танкового снаряду було зруйновано житлові приміщення будинку.

У подальшому танк, в якому були Куліков та Щоткін, підбили

українські військові, а окупантів взяли у полон.

Деснянський районний суд м. Чернігова визнав Леоніда Щоткіна винним за ч. 1 ст. 438 (порушення законів та звичаїв війни) Кримінального кодексу України. Вирок було оголошено заочно, адже фігуранта провадження раніше обміняли на українських військових.

Також, за матеріалами, зібраними слідчими СБУ, до 12 років позбавлення волі засуджено іншого військового рф – уродженця Алтайського краю Костянтина Кузнецова.

Досудовим розслідуванням встановлено, що у березні 2022 року поблизу с. Терехівка окупанти розстріляли цивільний автомобіль, у якому знаходилися двоє місцевих мешканців. Погрожуючи зброєю, Кузнецов відвіз одного з чоловіків до приміщення сільського магазину та утримував його там чотири дні поспіль, не зважаючи на поранення.

Щоб отримати від ув'язненого

інформацію про співпрацю з ЗСУ, Кузнецов та інші військові рф постійно катували та били чоловіка, позбавивши їжі, води та сну. Під час катувань Кузнецов настував підшоною військового взуття на ноги у ділянках гомілки та колінних суглобів, що спричинило чоловіку сильний фізичний біль. Для здійснення психологічного тиску загарбники стріляли з вогнепальної зброї у безпосередній близькості від потерпілого.

Суд визнав військового рф винним за ч. 1 ст. 438 (порушення законів та звичаїв війни) Кримінального кодексу України. У порядку спеціального судового розгляду йому винесено вирок у вигляді 12 років позбавлення волі.

Документування та досудове розслідування злочинної діяльності російського військовослужбовця здійснювали співробітники Управління СБУ в Чернігівській області за процесуального керівництва Чернігівської обласної прокуратури.

СБУ виявила два схрони з російським боєприпасами у прикордонних районах Чернігівщини

Служба безпеки встановила місцезнаходження ще двох схронів з російськими засобами ураження у ході контрдиверсійних заходів у прикордонних районах Чернігівщини.

Встановлено, що окупанти приховали ці арсенали перед контрнаступом Сил оборони минулого року. У результаті оперативних дій у покинутій будівлі поблизу одного з військових об'єктів виявлено: 21 артилерійський снаряд калібру 30 мм; бойові гранати; 800 набоїв до стрілецької зброї.

Інший замаскований ворожий тайник знайдено у нежитловому приміщенні поруч із зерносховищем.

Зі схрону вилучено: два постріли до реактивних протитанкових гранатометів та пороховий заряд до них; набой калібру 7,62 мм.

Наразі виявлені боєприпаси направлено на потреби підрозділів Збройних Сил України.

Контрдиверсійні заходи проводили співробітники СБУ в Чернігівській області.

Генеральна директорка ЮНЕСКО Одрі Азуле відвідала Чернігівщину

Перебуваючи в Україні з дводенним візитом, вона відвідала Чернігівщину. В нашій області Одрі Азуле зустрілася з Президентом України Володимиром Зеленським і Міністром культури та інформаційної політики Олександром Ткаченком.

Глава Української держави відзначив важливість солідарності ЮНЕСКО з народом України в умовах повномасштабної російської агресії. «Дякую за реальні результати вашої роботи й підтримки України. Ми воюємо на полі бою за цінності демократії, свою свободу та незалежність, за майбутнє наших дітей, а також за наші історичні цінності й культурне надбання. Дуже важливо їх захистити».

Зеленський наголосив на важливості включення до списку ЮНЕСКО українських об'єктів культурної спадщини, зокрема, недавно включеної Одеси, і додав, що на черзі включення історичного центру Чернігова

Сторони також відзначили важливість

членства України в ЮНЕСКО, яке нараховує вже 69 років та характеризується активною міжнародною співпрацею в науковій, освітній та культурній сферах.

Під час перебування у Чернігові, Одрі Азуле разом з Міністром Олександром Ткаченком та першою заступницею Міністра закордонних справ Еміне Джапаровою відвідали загальноосвітню школу № 27, де нині облаштоване велике бомбосховище під навчальні класи та частково зруйновану пам'ятку архітектури місцевого значення – обласний молодіжний центр, куди у лютому 2022 року поцілила ракета.

Потому делегація відвідала відомий Чернігівський Вал.

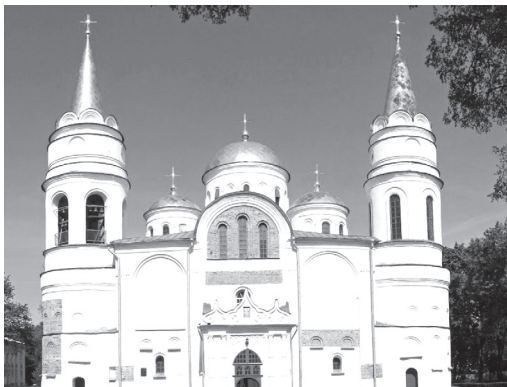
У ході візиту Міністр культури та інформаційної політики повідомив, що Міністерство готуватиме номінаційне доповідне внесення культурного ландшафту Чернігова до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

«Чернігів – одна з наших перлин, стародавнє місто з безліччю пам'яток та при-

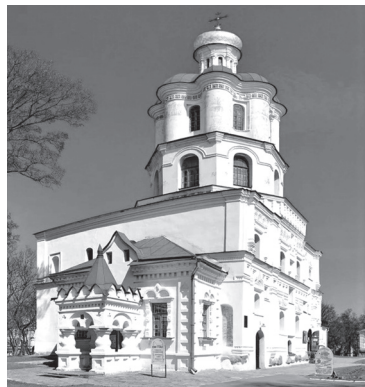
родних багатств. Зокрема Чернігівський дитинець (Вал) з Спасо-Преображенським храмом та інші церкви X – XI століття, комплекс монастирів Троїцького та Єлецького. Чернігівський колегіум, будинок гетьмана Івана Мазепи, обласний історичний музей – все це має бути частиною всесвітньої спадщини. Тому ми готуємо номінаційне доповідне внесення культурного ландшафту Чернігова до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО», сказав Олександр Ткаченко.

Також Міністр висловив надію на допомогу ЮНЕСКО у відбудові освітніх та культурних об'єктів Чернігова.

Довідково. Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, скорочено ЮНЕСКО – міжнародна організація, спеціалізована установа ООН, яка при співпраці своїх членів-держав у галузі освіти, науки, культури сприяє ліквідації неписьменності, підготовці національних кадрів, розвитку національної культури, охороні пам'яток культури тощо.

Видатні пам'ятки історії та культури: Спасо-Преображенський собор на Валу, один з найстаріших храмів України, якому вже майже тисяча років, поруч – Колегіум, а також Катерининська церква

Школа № 19 готується до роботи

У Чернігівській загальноосвітній школі №19 тривають ремонтні роботи. Це один із найбільших закладів міста (1562 учні) і водночас найбільш пошкоджених під час активних бойових дій. Будівлю школи було пошкоджено внаслідок чотирьох прямих прильотів, а також вісім ще було зафіксовано поруч зі школою. Вилетіли всі вікна, 515. Пошкоджено 170 дверей, покрівлю площею 350 м², системи опалення та електропостачання, внутрішні приміщення, спортзал та актовий зали, бібліотеку, басейн.

13 квітня подивився публіцистичний фільм про місто президент організації Global Empowerment Mission Майкл Каппоні. Завдяки його сприянню і фінансуванню, а також ГО

«Фонд «Якість життя», для закладу придбано 984 м² віконних конструкцій. Їх встановлення, а також решти розбитих профінансовано з бюджету міста.

Загалом капітальний ремонт закладу передбачає дві черги робіт із фінансуванням 41,5 млн грн. Частина цих робіт вже виконана і профінансована на суму майже 26,8 млн грн. Вже відновлено покрівлю, систему опалення, продовжуються відновлення внутрішніх приміщень та освітлення. Також у школі ремонтують укріття за сприяння благодійного фонду «Голоси дітей».

– Буде ще третя черга робіт – басейн, деякі внутрішні роботи і повна термомодернізація закладу. Чим швидше

ми відновимо офлайн освіту, тим швидше діти повернуться в класи, а це, враховуючи психологічну травму, яку переносять наші діти під час війни, дуже важливо для повернення до нормального життя, – сказав в.о. міського голови Олександр Ломако під час огляду ремонтних робіт.

Заклад вже готується до відновлення роботи в очному форматі з 1-го вересня 2023 року. Тут почали приймати документи від майбутніх першокласників.

– На сьогодні вже 92 першокласники принесли документи до нашого навчального закладу, хоча запросити всіх бажаючих до нашої школи, – сказала директорка школи Людмила Шелупець.

Безкоштовні курси української мови продовжують роботу

Чернігівський БКУМ – це волонтерський проєкт, який 7 з лишком років тому створила і беззмінно очолює Людмила Зіневич. Кандидатка філологічних наук, викладачка вузу з багаторічним стажем, вона згуртувала довкола курсів кваліфікованих викладачів, тут проводилися не лише мовні заняття, а й представлення книг, зустрічі з письменниками, митцями, подорожі областю і Україною пам'ятними місцями, пов'язаними з українською історією, культурою, мистецтвом. У 2019 – 2022 роках Курси працювали при Центральній міській бібліотеці ім. Коцюбинського, де в цей час Людмила Зіневич була директоркою

Зараз керівниця Курсів

тимчасово в Німеччині, де в Мюнхені працює викладачкою Харківського національного університету ім. В. Каразіна. Заняття йдуть в очному режимі, адже вуз створив тут навчальний центр для студентів і викладачів, які опинилися вимушені емігрувати. Також Л. Зіневич організувала БКУМ і у Мюнхені.

Але Курси продовжують діяти і в Чернігові. Кілька останніх місяців в рамках БКУМ вела свій лекторій про українську культуру викладачка Курсів, кандидатка філософських наук Тамара Андрійчук. Курси працювали при обласній бібліотеці для дітей, для дорослої аудиторії.

А тепер відновлюються і курси з української мови. Вони

працюватимуть у Гончаренко-центрі, що діє при Культурно-мистецькому центрі «Інтермеццо» (вул. Шевченка, 9). Заняття вестиме молода філологиня Катерина Дмитренко, котра вела їх і раніше, при міській бібліотеці, де теж працювала по 2022 рік.

Мовні курси працюватимуть двічі на тиждень. Група базового рівня – заняття в середу, група початкового рівня – у п'ятницю. Початок заняття – о 15.00, тривалість – 1 година. Кількість місць обмежена. Тому попередня реєстрація обов'язкова, за посиланням:

<https://forms.gle/6HZQk4FUWHryLGAv7>

Контактний телефон адміністратора для запису: 0961551191.

Нова книга «Російсько-українська війна: погляд кримінолога»

В обласній бібліотеці в межах засідання клубу «Краснавець» відбулося представлення цієї книги Івана Богатирьова.

Іван Богатирьов
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА:
ПОГЛЯД КРИМІНОЛОГА

Автор народився в селі Халимонове Бахмацького району. Іван Григорович – доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України. Науковець-кримінолог, керівник наукової школи «Інтелект», автор понад 300 наукових праць. Це дослідження – своєрідне продовження книги «Війна на Чернігівщині: нариси реальних подій».

Автор монографії розповів про мету і зміст книги, поділився власним досвідом життя в облозі. Привітали автора директорка бібліотеки Інна Аліференко, президент клубу «Краснавець», голова обласної організації Національної спілки краєзнавців України, професор Олександр Коваленко.

Думки авторів публікацій можуть не збігатися з позицією редакції. Автори публікацій несуть відповідальність за їх достовірність. Видруковано у ПАТ «ПВК «Десна» (м. Чернігів, проспект Перемоги, 62). Тираж – 1000.

Батурин: Національний заповідник «Гетьманська столиця» запрошує до музеїв

Досі екскурсії в Заповіднику відбувалися лише на відкритому просторі, на територіях, зокрема, на Цитаделі, в парках. Але починаючи з 18 квітня відбуваються і екскурсії в музеях Заповідника. Зокрема, це Будинок Кочубея (на фото), Музей археології Батурина, Козацький двір. Батурин запрошує!

Досі екскурсії в Заповіднику відбувалися лише на відкритому просторі, на територіях, зокрема, на Цитаделі, в парках. Але починаючи з 18 квітня відбуваються і екскурсії в музеях Заповідника. Зокрема, це Будинок Кочубея (на фото), Музей археології Батурина, Козацький двір. Батурин запрошує!

Представлення книги «Вечірнє танго» в Музеї Коцюбинського

Редактор нашої газети Петро Антоненко продовжує представлення своєї нової книги прози і поезії «Вечірнє танго», що вийшла в січні у обласному видавництві «Десна». Воно вже пройшло в кількох бібліотеках Чернігова, Прилук і Куликівки.

12 квітня таке представлення пройшло в Чернігівському літературно-меморіальному музеї-заповіднику Михайла Коцюбинського, де автор і раніше представляв свої книги і газети. Відкрила зустріч, на яку зібралися шанувальники творчості, чернігівські літератори, заступниця директора Музею Наталія Коцюбинська. Вона зазначила, що автор – лауреат обласної літературно-мистецької премії ім. М. Коцюбинського, головної творчої відзначки області, давно дружить з Музеєм.

У виконанні автора прозвучали проза і поезія з книги, бардівські пісні, тексти яких теж у книзі.

Охочі змогли придбати книгу. Також книга є у продажу в Культурно-мистецькому центрі «Інтермеццо» (вул. Шевченка, 9).

Корисні поради

Як позбутися накипу в чайнику? Чотиривідсотковий розчин соляної кислоти влити в чайник і нагріти до 60 – 80 градусів, потім почекати, поки накип не почне відставати від стінок.

Кавник очистити від накипу простіше: Достатньо закип'ятити в ньому воду з шматочками лимона, а потім промити чистою водою.

Посуд з кришталю краще протирати вовняною ганчірочкою, зануривши її в синьку, тоді кришталю знову забліщить.

Паркетну підлогу з лаковим покриттям або без нього мийте холодною водою з гліцирином (1 ложка на склянку), добре викручуючи ганчірку кожен раз. Гаряча вода може зіпсувати паркет.

Наша газета – на сайті в Інтернеті

Вже кілька років існує в Інтернеті сайт нашої газети «Світ-інфо». На цьому ж сайті розміщуються і всі номери нашого дочірнього видання – обласної літературно-мистецької газети «Струна». На сайті є всі номери обох газет за всі роки їх видання: «Світ-інфо» – за понад 10 з половиною років, «Струна» – за майже два роки. Всі публікації й ілюстрації можете легко скопіювати.

Адреса сайту: <http://svit11.wordpress.com>.

Чернігівський культурно-мистецький центр «Інтермеццо»

14000, м. Чернігів, вул. Шевченка, 9, тел (063) 236-18-03
<http://intermezzo.org.ua>. e-mail: kmc.intermezzo@gmail.com
ІСР: 605-110-856

Послуги: в продажу книги, музика, мистецтво, сувеніри, канцтовари, а також туризм, екскурсії, проведення презентацій, прес-конференцій, творчі зустрічі, кава, зручності.

Чернігівська міська організація Суспільної служби Світового конгресу українців

Види послуг: соціальний патронаж, видавничо-дільність, сприяння вихованню дітей, відродження духовних і національних традицій. Вул. Шевченка, 9. Тел. (063) 236-18-03.

Газета виходить за сприяння Товариства Української Мови (США) і Міжнародної Фундації імені Івана Багряного (голова ТУМ і Фундації – професор Віра Боднарук, скарбник Фундації – Олексій Коновал).